Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA HENRIKA SAUGMANDSGORA ĒES
[*HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 11. februārī [1]

Lieta C-535/19

A,
piedaloties
Latvijas Republikas Veselības ministrijai

(Augstākās tiesas (Senāta) (Latvija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā – Ekonomiski neaktīvs Savienības pilsonis, kurš atstājis savu izcelsmes valsti, lai ģimenes atkalapvienošanās nolūkā pārceltos uz dzīvi uzņēmējā dalībvalstī – Atteikums iekļaut uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā un apmaksāt publiskas veselības aprūpes pakalpojumus – Direktīva 2004/38/EK – 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts – Nosacījums par "visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma" esību – Jēdziens "pārmērīgs slogs" – 24. pants – Tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi – Regula (EK) Nr. 883/2004 – 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts – Jēdziens "slimības pabalsts" – 4. pants un 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts – Tvērums – Patiesa integrācijas saikne ar uzņēmēju dalībvalsti – Sekas

I. Ievads

1. Šī lieta ir par ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa, kas ir īstenojis savas brīvas pārvietošanās tiesības, ģimenes atkalapvienošanās nolūkā pārceļoties uz dzīvi dalībvalstī, tiesībām tikt iekļautam tās sociālā nodrošinājuma sistēmā un saņemt apmaksātus valsts veselības aprūpes pakalpojumus.

2. Šajā lietā no jauna tiek izvirzīts jautājums par Direktīvas 2004/38/EK [2] un Regulas (EK) Nr. 883/2004 [3] mijiedarbību, bet citā kontekstā. Trijās iepriekšējās lietās [4] attiecīgie Savienības pilsoņi neatbilda Direktīvā 2004/38 noteiktajiem nosacījumiem, lai tiem būtu likumīgas uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī, proti, prasībai par *pietiekamu līdzekļu* un *visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma* esību. Viņiem nebija šādu līdzekļu, un viens no viņiem bija ieceļojis uzņēmējas dalībvalsts

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 5. nodaļa, 5. sējums, 46. lpp.).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 5. nodaļa, 5. sējums, 72. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 1372/2013 (2013. gada 19. decembris) (OV 2013, L 346, 27. lpp.) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 883/2004").

4 Skat. spriedumus, 2014. gada 11. novembris, *Dano* (C-333/13, turpmāk tekstā – "spriedums *Dano*", EU:C:2014:2358); 2015. gada 15. septembris, *Alimanovic* (C-67/14, turpmāk tekstā – "spriedums *Alimanovic*", EU:C:2015:597), kā arī 2016. gada 25. februāris, *García-Nieto* u.c. (C-299/14, turpmāk tekstā – "spriedums *García-Nieto*", EU:C:2016:114).

teritorijā mērķiem, kas tiek kvalificēti kā "sociālais tūrisms", vienīgi tādēļ, lai tajā saņemtu sociālos pabalstus. Tiesa attiecībā uz minēto secināja, ka šiem Savienības pilsoņiem var tikt atteikta sociālo pabalstu piešķiršana uzņēmējā dalībvalstī līdzvērtīgi tās pilsoņiem, kamēr Savienības pilsoņi tajā nav likumīgi uzturējušies piecus gadus un ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās tiesības.

3. Šajā lietā Savienības pilsonis, gluži pretēji, atbilst *abiem* izvirzītajiem nosacījumiem un rodas jautājums, vai no tā izriet, ka viņam ir tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi līdzvērtīgi uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem saistībā ar piekļuvi valsts apmaksātajai veselības aprūpei.

4. Vai uzņēmēja dalībvalsts savas sociālā nodrošinājuma sistēmas finanšu līdzsvara saglabāšanas vārdā tomēr drīkst atteikties iekļaut viņu [sociālā nodrošinājuma sistēmā] un sniegt viņam šādu veselības aprūpi līdzvērtīgi šīs valsts pilsoņiem, pamatojoties uz nosacījumu par visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma esību?

5. Tāds ir Augstākās tiesas (Senāta) uzdotais galvenais jautājums strīdā starp Itālijas pilsoni un Latvijas Republikas Veselības ministriju (turpmāk tekstā – "Latvijas Veselības ministrija"). Runa ir par jautājumu, kam ir būtiska nozīme gan dalībvalstīm, gan Savienības pilsoņiem.

6. Pēc Direktīvas 2004/38 un Regulas Nr. 883/2004 analīzes Tiesas judikatūras gaismā ierosināšu Tiesai nospriest, ka Savienības pilsonim, kurš ir ekonomiski neaktīvs, taču atbilst Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem, kurš ir pārcēlis visu savu interešu centru uz uzņēmēju dalībvalsti un kuram ir patiesa integrācijas saikne ar šo dalībvalsti, nedrīkst sistemātiski atteikt iekļaušanu šīs dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā un valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kas ir piemērojami tās pilsoņiem, pamatojoties uz to, ka viņš šajā dalībvalstī nav nodarbināts vai pašnodarbināts.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 883/2004

7. Regulas Nr. 883/2004 2. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Šī regula attiecas uz dalībvalstu piederīgajiem, uz bezvalstniekiem un uz bēgļiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuri ir pakļauti vai bijuši pakļauti vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, kā arī uz viņu ģimenes locekļiem un viņu apgādību zaudējušām personām."

8. Šīs regulas 3. panta "Jomas, uz kurām attiecas šī regula" 1. un 5. punktā ir noteikts:

"1. Šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar šādas sociālā nodrošinājuma jomas:

a) slimības pabalsti;

[..].

5. Šo regulu nepiemēro:

a) sociālai un medicīniskai palīdzībai;

[..]."

9. Minētās regulas 4. pants "Vienlīdzīga attieksme" ir izteikts šādā redakcijā:

"Ja šajā regulā nav noteikts citādi, personām, uz ko attiecas šī regula, pienākas tādi paši pabalsti un ir tādi paši pienākumi kā tie, ko kādas dalībvalsts tiesību [akti paredz] tās piederīgajiem."

10. Saskaņā ar šīs pašas regulas 11. pantu:

"1. Personas, uz kurām attiecas šī regula, ir pakļautas tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem. Šos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

[..]

3. Ievērojot 12.–16. pantu:

a) persona, kas veic darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā kādā dalībvalstī, ir pakļauta minētās dalībvalsts tiesību aktiem;

[..]

e) katra persona, uz ko neattiecas a)–d) apakšpunkts, ir pakļauta dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem, neierobežojot citus šās regulas noteikumus, kas viņai garantē pabalstus, ko nosaka vienas vai vairāku citu dalībvalstu tiesību akti.

[..]"

2. Direktīva 2004/38

11. Ar Direktīvu 2004/38 citstarp tika atceltas Direktīvas 90/365/EEK[5], 90/366/EEK[6] un 90/364/EEK[7], kas attiecās uz pensionāru, studentu un citu neaktīvu personu uzturēšanās tiesībām.

12. Šīs direktīvas 9. un 10. apsvērumā ir noteikts:

"(9) Savienības pilsoņiem vajadzētu būt tiesīgiem uzturēties uzņēmējā dalībvalstī uz laiku, kas nav ilgāks par trīs mēnešiem, nepiemērojot citus noteikumus vai formalitātes, bet gan prasību, lai viņiem būtu derīga personas apliecība vai pase, neskarot izdevīgāku režīmu, ko piemēro darba meklētājiem, kā tas atzīts Tiesas praksē.

(10) Personām, kas īsteno savas uzturēšanās tiesības, uzturēšanās sākumposmā tomēr nebūtu jākļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Tādēļ Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības uzturēties uz laiku, kas ir ilgāks par trīs mēnešiem, būtu jāpakļauj [noteiktiem] nosacījumiem."

13. Minētās direktīvas 7. panta 1. punktā ir noteikts:

"Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

a) viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

5 Padomes Direktīva (1990. gada 28. jūnijs) par tādu darbinieku un pašnodarbinātu personu tiesībām uz dzīvesvietu, kas pārtraukušas profesionālo darbību (OV 1990, L 180, 28. lpp.).

6 Padomes Direktīva (1990. gada 28. jūnijs) par studentu uzturēšanās tiesībām (OV 1990, L 180, 30. lpp.).

7 Padomes Direktīva (1990. gada 28. jūnijs) par tiesībām uz dzīvesvietu (OV 1990, L 180, 26. lpp.).

b) viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

c) – viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā [publiskā] iestādē, ko kreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arodmācības, un

– viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi nekļūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; vai arī

d) viņi ir ģimenes locekļi, kas pavada Savienības pilsoni vai ieceļo kopā ar Savienības pilsoni, kurš atbilst a), b) vai c) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem."

14. Saskaņā ar šīs direktīvas 14. panta 1., 2. un 4. punktu:

"1. Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem ir 6. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības, kamēr viņi nekļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

2. Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem 7., 12. un 13. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības ir tikmēr, kamēr viņi atbilst minētajos pantos paredzētajiem nosacījumiem.

[..]

4. Atkāpjoties no 1. un 2. punkta un neskarot VI nodaļas noteikumus, Savienības pilsoņus vai viņu ģimenes locekļus nekādā gadījumā nedrīkst izraidīt, ja:

[..]

b) Savienības pilsoņi ir ieceļojuši uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, lai meklētu darbu. Šādā gadījumā Savienības pilsoņus un viņu ģimenes locekļus nedrīkst izraidīt, kamēr Savienības pilsoņi var pierādīt, ka viņi turpina meklēt darbu un ka viņiem ir reālas izredzes tikt pieņemtiem darbā."

15. Direktīvas 2004/38 24. pantā "Vienlīdzīga attieksme" ir noteikts:

"1. Ievērojot īpašus noteikumus, kas skaidri paredzēti Līgumā un sekundārajos tiesību aktos, pret visiem Savienības pilsoņiem, kas, pamatojoties uz šo direktīvu, uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Priekšrocības, ko sniedz šīs tiesības, attiecina arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi un kam ir uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

2. Atkāpjoties no 1. punkta noteikumiem, uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt tiesības uz sociālo palīdzību pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai vajadzības gadījumā ilgākā laikā posmā, kas noteikts 14. panta 4. punkta b) apakšpunktā, kā arī tai nav pienākuma pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas piešķirt līdzekļus mācībām, tostarp arodapmācībai, ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļi."

B. Latvijas tiesības

16. Ārstniecības likuma 17. pantā pamatlietas faktu norises laikā spēkā esošajā redakcijā bija paredzēts:

"1. No valsts pamatbudžeta un pakalpojumu saņēmēju līdzekļiem apmaksāto ārstniecības pakalpojumu apjomu Ministru kabineta noteiktajā kārtībā sniedz:

1) Latvijas pilsonim;

2) Latvijas nepilsonim;

3) Eiropas Savienības dalībvalstu, Eiropas Ekonomikas zonas valstu un Šveices Konfederācijas pilsoņiem, kuri uzturas Latvijā sakarā ar nodarbinātību vai kā pašnodarbinātas personas, kā arī viņu ģimenes locekļiem;

4) ārzemniekiem, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijā;

[..].

3. Latvijas pilsoņu un Latvijas nepilsoņu laulātajiem, kuriem ir termiņuzturēšanās atļauja Latvijā, no valsts pamatbudžeta un pakalpojumu saņēmēju līdzekļiem apmaksāto grūtnieču aprūpi un dzemdību palīdzību ir tiesības saņemt bez maksas Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

[..]

5. Personas, kuras nav minētas šā panta pirmajā, trešajā un ceturtajā daļā, ārstniecības pakalpojumus saņem par maksu."

17. Saskaņā ar Veselības aprūpes finansēšanas likuma 7. pantu pamatlietas faktu norises laikā spēkā esošajā redakcijā:

"Ikvienam ir tiesības saņemt neatliekamo medicīnisko palīdzību. Ministru kabinets nosaka neatliekamās medicīniskās palīdzības saņemšanas kārtību."

III. Pamatlieta, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

18. 2015. gada beigās A, Itālijas pilsonis, atstāja Itāliju, lai pārceltos uz dzīvi Latvijā nolūkā pievienoties savai sievai, Latvijas pilsonei, un viņu diviem nepilngadīgajiem bērniem, Latvijas un Itālijas pilsoņiem.

19. Pirms aizbraukšanas A tika iekļauts to Itālijas pilsoņu reģistrā, kuri pārceļas uz dzīvi ārpus Itālijas uz laiku ne mazāku par divpadsmit mēnešiem. Šajā reģistrā iekļautajām personām ir liegta iespēja Itālijā saņemt šīs valsts nodrošinātos veselības aprūpes pakalpojumus.

20. 2016. gada 22. janvārī A lūdza Latvijas Nacionālo veselības dienestu iekļaut viņu veselības aprūpes pakalpojumu saņēmēju reģistrā, kas dod tiesības uz Latvijas Republikas apmaksāto veselības aprūpi, citiem vārdiem – iekļaut viņu tās sociālā nodrošinājuma sistēmā, un izsniegt viņam Eiropas veselības apdrošināšanas karti [8].

21. Ar 2016. gada 17. februāra lēmumu Nacionālais veselības dienests noraidīja šos lūgumus.

8 Šī karte ļauj tās turētājam saņemt publisku veselības aprūpi, tam īslaicīgi uzturoties kādā no divdesmit septiņām Savienības dalībvalstīm, Islandē, Lihtenšteinā, Norvēģijā vai Šveicē, saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem un tādiem pašiem tarifiem kā šajās valstīs apdrošinātajām personām.

22. Ar 2016. gada 8. jūlija lēmumu Latvijas Veselības ministrija apstiprināja šo lēmumu, pamatojoties uz to, ka A Latvijā neesot nedz darba ņēmējs, nedz pašnodarbināta persona, bet šajā valstī viņš uzturoties uz Savienības pilsoņa reģistrācijas apliecības pamata. Kā tas tika apstiprināts tiesas sēdē Tiesā, prasītājs darba tiesiskajās attiecībās Latvijā pirmo reizi stājās tikai 2018. gada 4. janvārī. Tādēļ tas neietilpstot Ārstniecības likuma 17. panta pirmajā, trešajā vai ceturtajā daļā minēto personu kategorijā, kuras var saņemt publisku veselības apdrošināšanu, kura dod tiesības uz valsts apmaksāto veselības aprūpi. Iesniedzējtiesa precizē, ka tādi Savienības pilsoņi kā A var saņemt tikai grūtnieču aprūpi un dzemdību palīdzību un neatliekamo medicīnisko palīdzību, ko finansē valsts. Attiecībā uz pārējiem pakalpojumiem tie var saņemt publiskajā veselības aprūpes sistēmā ietilpstošu veselības aprūpi, bet šie pakalpojumi tiem ir jāfinansē no pašu līdzekļiem.

23. Pieteicējs pārsūdzēja šo lēmumu Administratīvajā rajona tiesā (Latvija). Iepriekš minētā tiesa tā pieteikumu noraidīja, būtībā uzskatot, ka, lai gan A likumīgi uzturas Latvijā atbilstoši Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta prasībām un tādējādi A var atsaukties uz minētās direktīvas 24. panta 1. punktā paredzēto nediskriminācijas principu, atšķirīga attieksme varot tikt attaisnota, jo tā esot pamatota ar objektīviem apsvērumiem un vērsta uz leģitīmu mērķi aizsargāt valsts finanses. Šāda atšķirīga attieksme esot arī samērīga, ciktāl A esot tiesības uz neatliekamo medicīnisko palīdzību, jo maksājumi par privāto veselības apdrošināšanu neesot lieli un jau pēc pieciem gadiem viņš varot iegūt pastāvīgās uzturēšanās tiesības, kas viņam ļautu saņemt no valsts budžeta līdzekļiem apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus.

24. Ar 2018. gada 5. janvāra spriedumu Administratīvā apgabaltiesa noraidīja par šo spriedumu iesniegto apelācijas sūdzību.

25. Augstākā tiesa (Senāts), kurai tika iesniegta kasācijas sūdzība par 2018. gada 5. janvāra spriedumu, uzskata, ka, lai izšķirtu strīdu pamatlietā, ir vajadzīgs Tiesas prejudiciāls nolēmums.

26. Iesniedzējtiesa norāda, ka ar Ārstniecības likumu ir transponēts Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts. Lai gan šai tiesai nav nekādu šaubu par to, ka šī direktīva ir piemērojama, tomēr tai rodas jautājums par Regulas Nr. 883/2004 piemērojamību. Proti, minētā tiesa uzskata par nepieciešamu noteikt, vai tādi valsts nodrošināti veselības aprūpes pakalpojumi kā tie, kas tiek sniegti Latvijā, ietilpst Regulas Nr. 883/2004 piemērošanas jomā. Iesniedzējtiesa uzdod šo jautājumu, ņemot vērā, pirmkārt, Latvijas sociālā nodrošinājuma sistēmas finansējumu, kas 2016. gadā galvenokārt bija balstīta uz nodokļu maksājumiem, un, otrkārt, "sociālās un medicīniskās palīdzības" izslēgšanu no Regulas Nr. 883/2004 piemērošanas jomas saskaņā ar šīs regulas 3. panta 5. punktu. Šī tiesa precizē, ka piekļuve no valsts budžeta apmaksātiem veselības aprūpes pakalpojumiem tiek piešķirta saskaņā ar objektīviem kritērijiem un ka Latvijas sistēmu var aprakstīt kā valsts obligātās veselības apdrošināšanas sistēmu.

27. Gadījumā, ja Regula Nr. 883/2004 būtu piemērojama, iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai šīs regulas 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts, saskaņā ar kuru piemērojamās tiesības ir ieinteresētās personas dzīvesvietas dalībvalsts tiesību akti, rada šķērsli tam, ka pieteicējam tiktu atteikta iekļaušana no valsts budžeta apmaksātā veselības aprūpes sistēmā gan Itālijā, gan arī Latvijā un tādējādi viņam tiktu vispārīgi liegta pieeja šādai aizsardzībai.

28. Turklāt iesniedzējtiesa pauž bažas, ka nav ievērots LESD 18. pantā nostiprinātais nediskriminācijas princips, kas ir precizēts Direktīvas 2004/38 24. pantā, kā arī Regulas Nr. 883/2004 4. pantā. Tai rodas iespaids, ka ar Latvijas tiesisko regulējumu ekonomiski neaktīviem Savienības pilsoņiem tiek uzlikts nesamērīgs ierobežojums piekļuvei valsts obligātās veselības apdrošināšanas sistēmai.

29. Šī tiesa uzskata, ka ir jāizvērtē pieteicēja konkrētā situācija. Tā it īpaši uzsver, ka A ir pārcēlies uz dzīvi Latvijā, lai pievienotos savai ģimenei, ka viņš ir bijis nodarbināts Itālijā, ka viņš ir meklējis darbu Latvijā un ka šajā pēdējā minētajā dalībvalstī viņam ir divi nepilngadīgi bērni ar Latvijas un Itālijas dubultpilsonību. Tā uzskata, ka šie apstākļi liecinot par labu tam, ka pieteicējam ir ciešas personiskas saiknes ar Latvijas Republiku, kas neļauj viņu automātiski izslēgt no iekļaušanas Latvijas valsts finansētā veselības aprūpes sistēmā.

30. Tomēr minētā tiesa atzīst, ka Savienības pilsonis uz vienlīdzīgu attieksmi līdzvērtīgi uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem atbilstoši Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktam var atsaukties tikai tad, ja viņa uzturēšanās uzņēmējas dalībvalsts teritorijā atbilst šīs direktīvas nosacījumiem. Iesniedzējtiesa šajā ziņā norāda, ka A atbilstot minētās direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajiem uzturēšanās nosacījumiem, jo viņa rīcībā ir pietiekami līdzekļi un visaptverošs veselības apdrošināšanas segums Latvijā, vienlaikus uzsverot, ka viņš ir ticis izslēgts no valsts budžeta apmaksātas veselības apdrošināšanas, kura dod tiesības uz valsts finansētu veselības aprūpi. Tādējādi šī tiesa jautā, vai tas, ka Savienības pilsonim ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums, kas ir viens no Direktīvā 2004/38 paredzētajiem uzturēšanās likumības nosacījumiem, var pamatot atteikumu iekļaut viņu publiskā veselības aprūpes sistēmā.

31. Šajos apstākļos Augstākā tiesa (Senāts) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai valsts veselības aprūpe uzskatāma par "slimības pabalstu" Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai dalībvalstīm, lai izvairītos no tā, ka nesamērīgi tiek pieprasīti sociālie pabalsti, kas paredzēti veselības aprūpes nodrošināšanai, saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 4. pantu un Direktīvas 2004/38 24. pantu ir atļauts šāda veida pabalstus, kuri tiek piešķirti savas valsts pilsoņiem un nodarbinātam Eiropas Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, kas atrodas tādā pašā situācijā, atteikt Eiropas Savienības pilsoņiem, kas konkrētajā brīdī nav nodarbināti?

3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai dalībvalstīm, lai izvairītos no tā, ka nesamērīgi tiek pieprasīti sociālie pabalsti, kas paredzēti veselības aprūpes nodrošināšanai, saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 18. un 21. pantu un Direktīvas 2004/38 24. pantu ir atļauts šāda veida pabalstus, kuri tiek piešķirti savas valsts pilsoņiem un nodarbinātam Eiropas Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, kas atrodas tādā pašā situācijā, atteikt Eiropas Savienības pilsoņiem, kas konkrētajā brīdī nav nodarbināti?

4) Vai ir atbilstoša Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktam situācija, kad Eiropas Savienības pilsonim, izmantojot tiesības brīvi pārvietoties, visās konkrētajā gadījumā iesaistītajās dalībvalstīs tiek liegtas tiesības saņemt valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus?

5) Vai ir atbilstoša Līguma par Eiropas Savienības darbību 18. pantam, 20. panta 1. punktam un 21. pantam situācija, kad Eiropas Savienības pilsonim, izmantojot tiesības brīvi pārvietoties, visās konkrētajā gadījumā iesaistītajās dalībvalstīs tiek liegtas tiesības saņemt valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus?

6) Vai uzturēšanās likumība Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē vērtējama tādā nozīmē, kas personai rada tiesības uz pieeju sociālā nodrošinājuma sistēmai, kā arī tādā nozīmē, ka tas var būt pamats atteikt sociālo nodrošinājumu? Proti, vai izskatāmajā gadījumā tas, ka pieteicējam ir visaptveroša veselības apdrošināšana, kas ir viens no Direktīvas 2004/38 uzturēšanās likumības priekšnoteikumiem, var būt pamats, lai atteiktu viņu iekļaut valsts apmaksātas veselības aprūpes sistēmā?"

32. Ar 2019. gada 9. jūliju datētais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika saņemts 2019. gada 12. jūlijā.

33. Rakstveida apsvērumus iesniedza Latvijas un Spānijas valdības, Latvijas Veselības ministrija, kā arī Eiropas Komisija. Šie paši lietas dalībnieki un ieinteresētās personas, kā arī A piedalījās 2020. gada 28. septembrī notikušajā tiesas sēdē.

IV. Analīze

A. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

34. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai uz tādu publisku veselības aprūpi kā tā, kas ir piešķirta saskaņā ar Ārstniecības likuma 17. pantu, attiecas jēdziens "slimības pabalsti" Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

35. Iesniedzējtiesa norāda, ka tai šajā ziņā ir šaubas saistībā ar Regulas Nr. 883/2004 3. panta 5. punkta formulējumu, ar kuru no šīs regulas piemērošanas jomas ir izslēgta "sociālā un medicīniskā palīdzība".

36. Tāpat kā visi lietas dalībnieki, kas ir pauduši viedokli par pirmo jautājumu, uzskatu, ka uz to ir jāatbild apstiprinoši.

37. Problēma saistībā ar atšķirību starp sociālā nodrošinājuma pabalstiem, uz kuriem attiecas Regula Nr. 883/2004, un no tās izslēgto "sociālo un medicīnisko palīdzību" ir radusies ļoti agri – jau kopš Regulas (EEK) Nr. 1408/71 [9], kas bija spēkā pirms Regulas Nr. 883/2004 un kurā bija ietverta šī atšķirība [10].

38. Vispirms atgādinu, ka šī atšķirība pēc būtības ir balstīta uz katru pabalstu veidojošajiem elementiem, it īpaši tā mērķiem un piešķiršanas nosacījumiem, nevis uz to, vai pabalsts valsts tiesību aktos ir vai nav kvalificēts kā sociālā nodrošinājuma pabalsts [11].

39. Turpinājumā uzsveru, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai pabalsts nebūtu uzskatāms par "sociālo un medicīnisko palīdzību" Regulas Nr. 883/2004 3. panta 5. punkta a) apakšpunkta izpratnē, bet gan būtu uzskatāms par sociālā nodrošinājuma pabalstu, uz kuru attiecas šī regula, ir jābūt izpildītiem diviem kumulatīviem nosacījumiem. Pirmkārt, pabalstam ir jātiek piešķirtam saņēmējiem neatkarīgi no jebkāda individuāla un uz rīcības brīvību balstīta personīgo vajadzību izvērtējuma, pamatojoties uz tiesību aktos definētu situāciju, un, otrkārt, tam ir jāattiecas uz kādu no Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punktā tieši uzskaitītajiem riskiem [12].

40. Attiecībā uz pirmo nosacījumu iesniedzējtiesa norāda, ka medicīniskā aprūpe tiek nodrošināta ikvienai Latvijā dzīvojošai personai, kura ietilpst kādā no Ārstniecības likumā objektīvi noteiktajām kategorijām, lai tā tiktu iekļauta veselības aprūpes pakalpojumu saņēmēju reģistrā, neņemot vērā nevienu citu personisku apstākli.

41. Uzskatu, ka šādas pazīmes ļauj atzīt, ka pirmais nosacījums ir izpildīts.

9 Padomes Regula (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (OV 1971, L 149, 2. lpp.).

10 Skat. spriedumu, 1985. gada 27. marts, *Hoeckx* (249/83, EU:C:1985:139, 10. punkts).

11 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1992. gada 16. jūlijs, *Hughes* (C-78/91, EU:C:1992:331, 14. punkts).

12 Skat. it īpaši spriedumus, 1997. gada 27. novembris, *Meints* (C-57/96, EU:C:1997:564, 24. punkts), kā arī 2018. gada 25. jūlijs, A (Palīdzība personai ar invaliditāti) (C-679/16, EU:C:2018:601, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

42. Piebildīšu, ka veidam, kādā tiek finansēti veselības aprūpes pakalpojumi [13], nav nozīmes, lai pabalstu kvalificētu kā sociālā nodrošinājuma pabalstu šīs regulas izpratnē [14].

43. Runājot par otro nosacījumu, ar to tiek prasīts pārbaudīt, vai tādi veselības aprūpes pakalpojumi kā Ārstniecības likumā paredzētie attiecas uz vienu no Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punktā minētajiem riskiem, šajā gadījumā – uz šīs tiesību normas a) apakšpunktā minētajiem "slimības pabalstiem".

44. Lai gan "slimības pabalsti" Regulā Nr. 883/2004 nav definēti, Tiesa tomēr ir lēmusi par šo jautājumu, tostarp nospriežot, ka šis jēdziens attiecas uz pabalstiem, kuru galvenais mērķis ir slimību ārstēšana [15].

45. No iesniedzējtiesas nolēmuma un no pamatlietā aplūkojamā Latvijas likuma paša nosaukuma skaidri izriet, ka pamatlietā aplūkojamā veselības aprūpe ir medicīniskā aprūpe un tātad – aprūpe, kas ir paredzēta slimību ārstēšanai.

46. Līdz ar to uzskatu, ka tāda publiska veselības aprūpe kā tā, kas tiek aplūkota pamatlietā, ir saistīta ar Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā minēto slimības risku un ka otrais nosacījums arī ir izpildīts.

47. Šādos apstākļos ierosinu Tiesai uz pirmo jautājumu atbildēt, ka uz tādiem publiskas veselības aprūpes pakalpojumiem kā pamatlietā aplūkojamie, kas saņēmējiem tiek piešķirti neatkarīgi no jebkāda individuāla un uz rīcības brīvību balstīta personīgo vajadzību izvērtējuma, pamatojoties uz tiesību aktos definētu situāciju, attiecas nevis jēdziens "sociāla un medicīniska palīdzība" Regulas Nr. 883/2004 3. panta 5. punkta a) apakšpunkta izpratnē, bet gan jēdziens "slimības pabalsti" šīs regulas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

48. Ņemot vērā uz pirmo jautājumu ierosināto atbildi, uzskatu, ka nav jāatbild uz trešo jautājumu, kas ir uzdots tikai gadījumā, ja uz tādiem pabalstiem kā pamatlietā aplūkojamie neattiektos Regula Nr. 883/2004.

49. Ierosinu otro jautājumu izvērtēt saistībā ar piekto un sesto jautājumu pēc ceturtā jautājuma izskatīšanas.

B. Par ceturto prejudiciālo jautājumu

50. Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tāds Savienības pilsonis kā A, kurš izmanto savas brīvas pārvietošanās tiesības, atstājot savu izcelsmes dalībvalsti, lai pārceltos uz dzīvi citā dalībvalstī, ir izslēgts no tiesībām saņemt no valsts budžeta apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus, pamatojoties uz to, ka pēdējās minētās teritorijā viņš nav nodarbināts vai pašnodarbināts.

51. Šajā ziņā vispirms uzsveru, ka Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktā ir paredzēta *tikai* "kolīzijas norma", kuras mērķis ir noteikt tiesību aktus, kas ir piemērojami šīs regulas 3. panta 1. punktā uzskaitītajiem sociālā nodrošinājuma pabalstiem, šajā gadījumā – slimības pabalstiem [16]. Tādas ekonomiski neaktīvas personas kā A, attiecībā uz kurām nav piemērojams neviens

13 Iesniedzējtiesa paskaidro, ka no 2018. gada šie pakalpojumi tiek finansēti gan no obligātajām iemaksām, gan no nodokļa.

14 Skat. spriedumu, 1992. gada 16. jūlijs, *Hughes* (C-78/91, EU:C:1992:331, 21. punkts).

15 Saistībā ar Regulu Nr. 1408/71 skat. spriedumu, 1972. gada 16. novembris, *Heinze* (14/72, EU:C:1972:98, 8. punkts).

16 Skat. spriedumu, 2016. gada 14. jūnijs, Komisija/Apvienotā Karaliste (C-308/14, turpmāk tekstā – "spriedums Komisija/Apvienotā Karaliste", EU:C:2016:436, 63. punkts), un Regulas Nr. 883/2004 3. un 4. apsvērumu.

no šī 11. panta 3. punkta a)–d) apakšpunktiem, ietilpst šīs tiesību normas e) apakšpunkta, kas ir visu pārējo gadījumu kategorija, piemērošanas jomā un ir pakļautas dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem. Tādā gadījumā kā pamatlietā aplūkojamais nav strīda par to, ka attiecībā uz viņu ir piemērojams Latvijas likums.

52. Šī 11. panta 3. punkta e) apakšpunkta tāpat kā Regulas Nr. 883/2004 kopumā mērķis tādējādi ir novērst vairāku valstu tiesību aktu vienlaicīgu piemērošanu un novērst to, ka personām, kuras ietilpst tās piemērošanas jomā, tiktu liegta aizsardzība sociālā nodrošinājuma jomā, jo nav tām piemērojamu tiesību aktu [17].

53. Savukārt ar šo tiesību normu netiek saskaņoti tādu sociālā nodrošinājuma pabalstu kā veselības aprūpes pabalsti piešķiršanas nosacījumi. Par tiem ir atbildīgas dalībvalstis, kuru kompetencē joprojām ir noteikt savu veselības politiku saskaņā ar LESD 168. panta 7. punktu, pielāgot savas sociālā nodrošinājuma sistēmas un savos valsts tiesību aktos noteikt nosacījumus pabalstu sociālā nodrošinājuma jomā piešķiršanai un līdz ar to atteikšanai [18].

54. Tomēr, nosakot šos nosacījumus, dalībvalstīm ir jāievēro Savienības tiesības, it īpaši primārās tiesības un vienlīdzīgas attieksmes princips, kas tostarp ir ietverts Regulas Nr. 883/2004 4. pantā un Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktā, taču to saturs nav paredzēts šīs regulas 11. panta 3. punkta e) apakšpunktā. Jautājums par to, vai tādi nosacījumi kā tie, kas ir paredzēti pamatlietā izskatāmajā valsts tiesiskajā regulējumā, atbilst LESD un sekundāro tiesību aktiem, ir otrā, piektā un sestā jautājuma priekšmets, ko izvērtēšu turpmākajās iedaļās.

55. Ierosinu uz ceturto jautājumu atbildēt, ka Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas vienīgi ļauj noteikt piemērojamos tiesību aktus tādiem slimības pabalstiem, kādi tiek aplūkoti pamatlietā, un tas neattiecas uz materiāltiesiskajiem nosacījumiem par tiesību uz šādiem pabalstiem iegūšanu. Šī tiesību norma pati par sevi neļauj novērtēt, vai Savienības tiesībām atbilst valsts tiesiskais regulējums, ar kuru Savienības pilsonis, kurš izmanto savas brīvas pārvietošanās tiesības, atstājot savu izcelsmes dalībvalsti, lai pārceltos uz dzīvi citā dalībvalstī, ir izslēgts no tiesībām saņemt no valsts budžeta apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus, pamatojoties uz to, ka pēdējās minētās teritorijā viņš nav nodarbināts vai pašnodarbināts.

C. Par otro, piekto un sesto prejudiciālo jautājumu

56. Vispirms uzsvēršu, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas nolēmumu brīdī, kad A uz neierobežotu laiku atstāja savu izcelsmes dalībvalsti, viņš tajā vairs nestrādāja un vairs nebija iekļauts tās sociālā nodrošinājuma sistēmā. Lai gan viņš meklēja darbu uzņēmējā dalībvalstī, viņš tajā ieceļoja galvenokārt nevis šim nolūkam, bet ar mērķi pievienoties savai sievai un bērniem. Tādējādi viņa uzturēšanās tiesības uzņemošajā dalībvalstī nebija balstītas uz viņa kā darba ņēmēja statusu. Turklāt, lai gan uz viņu varēja attiekties arī Direktīvas 2004/38 14. panta 4. punkta b) apakšpunkta noteikumi attiecībā uz Savienības pilsoņiem, kuri uzņemošajā dalībvalstī uzturas ilgāk par trim mēnešiem pēc ieceļošanas šajā valstī, lai meklētu darbu, no šī nolēmuma izriet, ka brīdī, kad viņš iesniedza pieteikumu par iekļaušanu sociālā nodrošinājuma sistēmā, viņš uzņēmējā dalībvalstī uzturējās kā ekonomiski neaktīva persona un viņa uzturēšanās tiesības bija balstītas uz šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 14. panta 2. punktu [19].

17 Skat. spriedumu, 2013. gada 19. septembris, *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565, 40. punkts), un sprieduma Komisija/Apvienotā Karaliste 64. punktu, kā arī Regulas Nr. 883/2004 15. apsvērumu.

18 Skat. it īpaši spriedumus, 2009. gada 10. marts, *Hartlauer* (C-169/07, EU:C:2009:141, 29. punkts un tajā minētā judikatūra), un 2009. gada 16. jūlijs, *von Chamier-Glisczinski* (C-208/07, EU:C:2009:455, 63. punkts).

19 Par atšķirību starp Direktīvas 2004/38 14. panta 4. punkta b) apakšpunktu un 14. panta 2. punktu skat. šo secinājumu 43. zemsvītras piezīmi.

57. Līdz ar to uzskatu, ka ar otro, piekto un sesto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 883/2004 4. pants un Direktīvas 2004/38 24. pants, lasot kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 14. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem dalībvalstīm uzņēmējas dalībvalsts statusā, lai izvairītos no pārmērīga sloga to sociālā nodrošinājuma sistēmu līdzsvaram, ir ļauts atteikt iekļaušanu to sociālā nodrošinājuma sistēmā un no valsts budžeta apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu izmantošanu Savienības pilsoņiem, kas sava pieteikuma par iekļaušanu šajā sistēmā iesniegšanas brīdī ir ekonomiski neaktīvi, bet atbilst minētās direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem, lai gan šo dalībvalstu pašu pilsoņiem tādā pašā situācijā uz to ir tiesības.

58. Lai atbildētu uz šo jautājumu, izvērtēšu Tiesas nesenās judikatūras attiecībā uz mijiedarbību starp Direktīvu 2004/38 un Regulu Nr. 883/2004 atziņas, aplūkojot tās saistībā ar nosacījumu par pietiekamu līdzekļu esību, pirms piemērot šīs atziņas nosacījumam par visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma esību. Izvērtējot šo otro nosacījumu, pierādīšu, ka būtisks analīzes elements ir saistīts ar jautājumu, vai iekļaušana uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā rada pārmērīgu slogu šīs dalībvalsts finanšu līdzsvaram.

1. Nesenās judikatūras atziņas

59. Regulas Nr. 883/2004 4. pantā "Vienlīdzīga attieksme", kā izriet no tā formulējuma, ir noteikts, ka principā personām, uz ko attiecas šī regula, pienākas tādi paši pabalsti un ir tādi paši pienākumi kā tie, ko kādas dalībvalsts tiesību akti paredz tās piederīgajiem. Šie pabalsti tostarp ietver šīs regulas 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētos slimības pabalstus.

60. Attiecībā uz Direktīvas 2004/38 24. pantu, kura nosaukums arī ir "Vienlīdzīga attieksme", – tā 1. punktā ir noteikts, ka pret visiem Savienības pilsoņiem, kas ir izmantojuši savas brīvas pārvietošanās tiesības un uzturas uzņemošajā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Šīs tiesības tiek īstenotas, neskarot Līgumā un sekundārajos tiesību aktos tieši paredzētos īpašos noteikumus.

61. Šīs abas tiesību normas ir LESD 18. pantā vispārējā veidā nostiprinātā nediskriminācijas principa izpausme konkrētās jomās, proti, sociālā nodrošinājuma un pilsonības jomā [20].

62. Saistībā ar Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktu Tiesa ir nospriedusi, ka attiecībā uz piekļuvi tādiem sociāliem pabalstiem kā ienākumi iztikas minimumam – kas ir uzskatāms par sociālo pabalstu, kurš nav atkarīgs no iemaksām, Regulas Nr. 883/2004 70. panta izpratnē – Savienības pilsonis var atsaukties uz vienlīdzīgu attieksmi līdzvērtīgi uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem tikai tad, ja viņa uzturēšanās šīs valsts teritorijā atbilst Direktīvas 2004/38 nosacījumiem [21]. Gadījumā, kad ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa uzturēšanās ilgums ir ilgāks par trim mēnešiem, bet īsāks par pieciem gadiem, šie nosacījumi ir precizēti šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā, un tie paredz, ka šim pilsonim ir jābūt pietiekamiem līdzekļiem, kā arī visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam [22]. Saskaņā ar minētās direktīvas 14. panta 2. punktu Savienības pilsonim uzturēšanās tiesības ir tikmēr, kamēr viņš atbilst šiem nosacījumiem [23]. Šo nosacījumu mērķis ir izvairīties no tā, ka Savienības pilsonis kļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai [24].

20 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Dano*, 61. punkts, un spriedumu, 2020. gada 6. oktobris, *Jobcenter Krefeld* (C-181/19, turpmāk tekstā – "spriedums *Jobcenter Krefeld*", EU:C:2020:794, 60. punkts).

21 Skat. spriedumu *Dano*, 69. punkts.

22 Skat. it īpaši spriedumu *Dano*, 71. un 73. punkts; spriedumus, 2016. gada 30. jūnijs, NA (C-115/15, EU:C:2016:487, 76. punkts), un 2019. gada 2. oktobris, *Bajratari* (C-93/18, EU:C:2019:809, 29. punkts).

23 Skat. spriedumu *Dano*, 71. punkts.

24 Skat. spriedumu *Dano*, 71. punkts.

63. Tādējādi Tiesa ir precizējusi, ka pastāv saikne starp tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi saskaņā ar Direktīvas 2004/38 24. pantu, kuras var tikt pakārtotas šīs direktīvas 7. un 14. panta ievērošanai, un tiesībām uz sociālajiem pabalstiem saskaņā ar Regulu Nr. 883/2004. Tātad tiesības uz šiem pabalstiem līdzvērtīgi uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem var būt atkarīgas no likumīgu uzturēšanās tiesību uzņēmējā dalībvalstī saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem esības un šo nosacījumu nepārtrauktas ievērošanas visā uzturēšanās laikā saskaņā ar šīs pašas direktīvas 14. panta 2. punktu.

64. Tiesa no tā ir secinājusi, ka ar Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu, tiek pieļauts tiesiskais regulējums, ar kuru no noteiktu Regulā Nr. 883/2004 paredzētu pabalstu saņemšanas ir izslēgti citu dalībvalstu pilsoņi, kuri saskaņā ar šo direktīvu likumīgi neuzturas uzņēmējā dalībvalstī [25]. Tiesa ir precizējusi, ka šis secinājums ir piemērojams saistībā ar Regulas Nr. 883/2004 4. panta interpretāciju [26].

65. Šie apsvērumi, kuru pamatā ir spriedums *Brey* [27], ir apstiprināti vēlākajos spriedumos *Alimanovic* [28], *García-Nieto* u.c. [29] un Komisija/Apvienotā Karaliste [30].

66. Spriedumā *García-Nieto* Tiesa precizēja, ka, lai noteiktu, vai Savienības pilsonim var tikt atteikta sociālās palīdzības pabalstu piešķiršana, vispirms ir jāpārbauda, vai ir piemērojams Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktā atgādinātais vienlīdzīgas attieksmes princips un tātad – vai uzturēšanās uzņemošajā dalībvalstī ir likumīga šīs direktīvas izpratnē [31], un pēc tam – vai ieinteresētās personas situācija tomēr neietilpst šī 24. panta otrajā daļā paredzēto izņēmumu piemērošanas jomā [32]. Saskaņā ar šo atkāpi tiesības uz vienlīdzīgu – pilsoņiem līdzvērtīgu – attieksmi var tikt atteiktas trijos gadījumos, tas ir, pirmo trīs uzturēšanās mēnešu uzņēmējā dalībvalstī laikā, laikposmā, kas, iespējams, ir ilgāks par šiem trim mēnešiem un kas atbilst darba meklējumiem saskaņā ar šīs direktīvas 14. panta 4. punkta b) apakšpunktu, un attiecībā uz atsevišķu studentu pieteikumu par līdzekļu mācībām piešķiršanu, ja viņi šajā dalībvalstī nav ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās tiesības.

67. Pēc šiem spriedumiem joprojām varēja pastāvēt šaubas par to, vai Tiesas apsvērumi par saikni starp Direktīvas 2004/38 24. pantu un Regulas Nr. 883/2004 4. pantu attiecas tikai uz tādiem no iemaksām neatkarīgiem sociālajiem pabalstiem kā ienākumi iztikas minimumam vai arī tie ir piemērojami šajā regulā minētajiem sociālā nodrošinājuma pabalstiem. Spriedumā Komisija/Apvienotā Karaliste ir precizēts, ka šie apsvērumi tieši tāpat ir piemērojami sociālā nodrošinājuma pabalstiem [33].

68. No šīs judikatūras secinu, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā precizētie nosacījumi ir līdzīgi piemērojami visiem sociālā nodrošinājuma pabalstiem, tostarp tiem, uz kuriem attiecas Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētā sociālā nodrošinājuma pirmā joma, proti, slimības pabalstiem.

25 Skat. spriedumu *Dano*, 82. punkts.

26 Skat. spriedumu *Dano*, 83. punkts.

27 Spriedums, 2013. gada 19. septembris (C-140/12, EU:C:2013:565). Skat. it īpaši šī sprieduma 44. un 47. punktu, kuros Tiesa nosaka saikni starp tiesībām uz sociālajiem pabalstiem saskaņā ar Regulu Nr. 883/2004 un uzturēšanās uzņemošajā dalībvalstī likumību, kas var būt atkarīga no Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzēto nosacījumu izpildes.

28 Spriedums *Alimanovic*, 69. punkts.

29 Spriedums *García-Nieto*, 38. punkts.

30 Spriedums Komisija/Apvienotā Karaliste, 68. punkts.

31 Šajā nozīmē skat. spriedumu *García-Nieto*, 40. punkts. Uzsveru, ka, runājot par tādu personu kā *Dano*, viņa likumīgi dzīvoja uzņēmējā dalībvalstī saskaņā ar šīs pēdējās minētās tiesību aktiem. Turklāt viņa tajā bija saņēmusi apliecinājumu par beztermiņa uzturēšanos (skat. sprieduma *Dano* 36. punktu). Savukārt, tā kā viņas rīcībā nebija pietiekamu līdzekļu Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, viņa tajā nedzīvoja likumīgi šīs direktīvas izpratnē.

32 Šajā nozīmē skat. sprieduma *García-Nieto* 43. punktu.

33 Lietā, kurā tika pieņemts šis spriedums, Komisija apgalvoja, ka Direktīva 2004/38 neesot piemērojama sociālā nodrošinājuma pabalstiem (skat. sprieduma 44. un 46. punktu). Precizējusi, ka attiecīgie pabalsti, proti, ģimenes pabalsti, katrā ziņā ir sociālā nodrošinājuma pabalsti (sprieduma 61. punkts), Tiesa tiem piemēroja direktīvu (skat. sprieduma 66. un 68. punktu) un noraidīja prasību, ar kuru lūdza atzīt, ka Apvienotā Karaliste nav izpildījusi savus pienākumus, pakārtojot šo pabalstu piešķiršanu nosacījumam par likumīgu uzturēšanos tās teritorijā.

69. Jautājums, kas rodas šajā lietā, ir par to, vai, tiklīdz šie nosacījumi ir izpildīti, Savienības pilsonim ir piemērojama vienlīdzīga attieksme līdzvērtīgi uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem attiecībā uz tiesībām uz valsts apmaksātiem veselības aprūpes pakalpojumiem.

70. Uzsveru, ka A atbilst abiem Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumiem. No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet [34] un starp lietas dalībniekiem nav strīda par to, ka brīdī, kad A iesniedza pieteikumu par iekļaušanu Latvijas sociālā nodrošinājuma sistēmā, lai saņemtu šādus pabalstus, viņam bija pietiekami līdzekļi un visaptverošs veselības apdrošināšanas segums. Attiecībā uz šo pēdējo minēto nosacījumu tiesas sēdē Tiesā ir ticis precizēts, ka viņš bija ieguvis šo segumu privātā apdrošināšanas sabiedrībā. Turklāt netiek apstrīdēts, ka viņš pastāvīgi izpildīja šos divus nosacījumus ikvienā brīdī pēc sava pieteikuma par iekļaušanu uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā. Tādējādi šādam Savienības pilsonim principā būtu jābauda vienlīdzīga attieksme līdzvērtīgi [uzņēmējas valsts] pilsoņiem saskaņā ar Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktu, jo uz viņu neattiecas neviens no šīs tiesību normas 2. punktā minētajiem trim gadījumiem, un līdz ar to viņam būtu jābūt iespējai tikt iekļautam uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tās pilsoņiem piemērojamie nosacījumi [35]. Tas nozīmētu ne vien to, ka viņš varētu piekļūt veselības aprūpes pakalpojumiem, uz kuriem attiecas publiskā veselības aprūpes sistēma, bet arī to, ka šos pakalpojumus apmaksātu no valsts budžeta ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi ir piemērojami tās pilsoņiem [36].

71. Tomēr, kā tas izriet no Latvijas un Spānijas valdību, kā arī Komisijas apsvērumiem, iepriekšējā punktā izklāstītā loģika nav pati par sevi saprotama.

72. Latvijas valdība uzsver, ka nosacījums par visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma esību neesot iekļauts nejauši, bet gan tam esot noteikts mērķis. Tāpat kā prasība par pietiekamiem līdzekļiem esot vērsta uz to, lai persona varētu pati segt savas vajadzības, uzturoties citā dalībvalstī ilgāk par trim mēnešiem, un lai šai pēdējai minētajai tai nebūtu jāpiešķir sociālās palīdzības pabalsti iztikas minimuma veidā, arī prasība par visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu esot vērsta uz to, lai persona, kas nav darba tiesiskajās attiecībās vai kas nav pašnodarbināta, pati segtu savus veselības aprūpes izdevumus un lai attiecīgajai dalībvalstij nebūtu jāapmaksā šādi izdevumi. Šī valdība uzskata – nebūtu pieļaujams, ka persona atsaucas uz Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktā minēto vienlīdzīgo attieksmi, lai saņemtu valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus, lai gan saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu tai ir jābūt visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam, lai iegūtu tiesības uzturēties uzņēmējā dalībvalstī ilgāk par trim mēnešiem.

73. Komisija, atsaucoties uz spriedumu *Dano* [37], analoģiski uzskata, ka uzņēmējas dalībvalsts atteikums piešķirt piekļuvi savai sociālā nodrošinājuma sistēmai tādam Savienības pilsonim kā A līdzvērtīgi šīs dalībvalsts pilsoņiem, kas dzīvo tās teritorijā, esot tikai neizbēgamas Direktīvas 2004/38 sekas, šajā gadījumā – nosacījuma par visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma esību saskaņā ar tās 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu sekas.

74. Spānijas valdība atbalsta Latvijas valdības un Komisijas nostāju.

75. Apkopojot pēdējo minēto [valdību] nostāju – tās uzskata, ka, tā kā, lai varētu pretendēt uz tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi saskaņā ar Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 7. un 14. pantu, ir jābūt izpildītiem nosacījumiem par pietiekamiem līdzekļiem un visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu, uz šīm tiesībām var atsaukties tikai tādu pabalstu piešķiršanai, kas nav tie, kuri ļauj izpildīt šos nosacījumus, pretējā gadījumā šiem nosacījumiem zustu jēga.

34 Skat. iesniedzējtiesas nolēmuma 3.7. punktu un 20. punkta otro daļu.

35 Skat. arī šo secinājumu 84. punktu.

36 Salīdzinājumam skat. šo secinājumu 22. punktu.

37 Šī sprieduma 77. punkts.

76. Citiem vārdiem sakot, šīs valdības un Komisija uzskata, ka tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi nevarot attiekties uz ienākumu iztikas minimumam piešķiršanu vai iekļaušanu uzņēmējas dalībvalsts publiskajā veselības aprūpes sistēmā, ar ko tieši var izpildīt Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētos nosacījumus.

77. Es saprotu šo argumentāciju. Uzskatu, kā to pierādīšu, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētā nosacījuma par visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma esību mērķis ir novērst situāciju, ka ekonomiski neaktīvs Savienības pilsonis kļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējai dalībvalstij pirms pastāvīgās uzturēšanās tiesību iegūšanas saskaņā ar šīs direktīvas 16. pantu, proti, pēc pirmajiem pieciem uzturēšanās gadiem. Proti, uzskatu, ka šajā laikposmā uzņēmējai dalībvalstij principā ir tiesības pieprasīt, lai Savienības pilsonis uz sava rēķina noslēgtu veselības apdrošināšanu, kas sedz viņa veselības aprūpes izdevumus uzņēmējā dalībvalstī [38]. Līdz ar to lielā vairumā gadījumu šai dalībvalstij, manuprāt, ir tiesības atteikt iekļaut šo pilsoni tās sociālā nodrošinājuma sistēmā.

78. Tomēr jautājums, kas Tiesai ir jārisina šajā lietā, ir tas, vai dalībvalsts "visos gadījumos un automātiski" [39] var atteikties iekļaut ekonomiski neaktīvu Savienības pilsoni savā sociālā nodrošinājuma sistēmā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kas ir piemērojami tās pilsoņiem. Uzsveru, ka pat attiecībā uz saviem pilsoņiem valsts budžeta apmaksāta publiska veselības aprūpe vispārīgi nav "bezmaksas". Tie tajā piedalās vai nu ar iemaksām, vai ar nodokli atkarībā no katras dalībvalsts noteiktā sociālā nodrošinājuma finansēšanas veida.

79. Šī problemātika rodas it īpaši attiecībā uz Savienības pilsoni, kas, lai gan būdams atbilstošs Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem, uz ilgu laiku ir pametis savu izcelsmes dalībvalsti, kurā viņš šī iemesla dēļ vairs nav iekļauts sociālajā nodrošinājumā, un kas ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ir apmeties uz dzīvi citā dalībvalstī, uz kuru viņš ir pārvietojis visu savu ģimenes un profesionālo interešu centru.

80. Šajā ziņā uzskatu, ka ir jāizmanto niansētāka interpretācija nekā tā, ko piedāvā gan Latvijas un Spānijas valdības, gan Komisija, kā uz to norāda spriedums *Jobcenter Krefeld* attiecībā uz nosacījumu par pietiekamu līdzekļu esību. Šāda pieeja, manuprāt, ir vēl jo vairāk piemērojama attiecībā uz nosacījumu par visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma esību. Pierādīšu, ka sistemātisks ekonomiski neaktīviem citu dalībvalstu pilsoņiem izteikts atteikums izmantot publiskas veselības aprūpes pakalpojumus ar tādiem pašiem nosacījumiem kā [attiecīgās valsts] pilsoņiem piemērojamie nosacījumi, pirms viņi ir ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās tiesības pēc piecu gadu uzturēšanās uzņemošās dalībvalsts teritorijā, nav pamatots ar Direktīvas 2004/38 7., 14. un 24. panta formulējumu un ka tas ir pretrunā Savienības pilsoņa brīvas pārvietošanās mērķim, kā arī pašam jēdzienam "Savienības pilsonis".

2. Par jēdzienu "visaptverošs veselības apdrošināšanas segums", ņemot vērā Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta formulējumu un kontekstu

81. Nosacījums par visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma esību ir minēts Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā.

82. Vispirms ir jānorāda, ka Direktīvā 2004/38, it īpaši tās 7., 14. un 24. pantā, nav tieši noteikts, ka dalībvalsts var atteikt Savienības pilsonim iekļaut viņu savā sociālā nodrošinājuma sistēmā un līdz ar to piešķirt viņam publisku veselības apdrošināšanu, pamatojoties uz to, ka viņš ir ekonomiski neaktīvs uzturēšanās laikposmā no trim mēnešiem līdz pieciem gadiem kopš ierašanās šajā dalībvalstī.

38 Atgādinu, ka ekonomiski neaktīvu Savienības pilsoņu brīva pārvietošanās var tikt ierobežota ar sekundārajām tiesībām saskaņā ar LESD 21. pantu, kurā ir noteikts, ka "ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus".

39 Skat. spriedumu *Jobcenter Krefeld*, 79. punkts, kurā ir norādīti šie vārdi.

83. It īpaši Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā ietvertajā atkāpē nav paredzēts šāds tiesību uz vienlīdzīgu attieksmi ierobežojums. Atgādināšu, ka atbilstoši Tiesas uzskatam šī tiesību norma kā atkāpe no pamatbrīvības ir jāinterpretē šauri. Turklāt Tiesa ir precizējusi tās tvērumu savā nesenajā spriedumā *Jobcenter Krefeld*[40], uzsverot, pirmkārt, ka tā ir piemērojama tikai Regulas Nr. 883/2004 24. panta 1. punktā minētajām situācijām un tātad – tikai Savienības pilsoņiem, kuru uzturēšanās tiesības ir pamatotas ar pašu direktīvu[41]. Otrkārt, runājot par atkāpes piemērošanu darba meklētājam, atkāpe attiecas uz personām, kurām ir uzturēšanās tiesības, pamatojoties *tikai* uz Direktīvas 2004/38 14. panta 4. punkta b) apakšpunktu[42].

84. No tā izriet, ka uz tādu Savienības pilsoni kā A, kuram ir uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu, kā arī 14. panta 2. punktu, nevis tikai uz šīs direktīvas 14. panta 4. punkta b) apakšpunktu, neattiecas minētās direktīvas 24. panta 2. punktā paredzētā atkāpe[43].

85. Turpinājumā norādīšu, ka pretēji Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējumam, kurā Savienības pilsonim ir paredzēts nosacījums par pietiekamu līdzekļu esību, "lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas *slogu* uzturēšanās laikā[44]", Savienības likumdevējs nav noteicis šādu saikni starp nosacījumu par visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu un šāda sloga esību. Tātad likumdevējs ir uzskatījis, ka pietiekamu līdzekļu neesība var būt *slogs*, kas var attaisnot atteikumu piešķirt sociālos pabalstus vienlīdzīgi pilsoņiem piešķiramajiem pabalstiem[45]. Turpretim attiecībā uz visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu likumdevējs ir rūpējies par to, lai novērstu situāciju, ka Savienības pilsonis, kurš uzturas uzņēmējā dalībvalstī, šajā dalībvalstī kļūst nevis vienkārši par slogu, bet gan *pārmērīgu slogu*[46].

86. Detalizēti izvērtēšu jēdzienu "pārmērīgs slogs", sākot no šo secinājumu 92. punkta. Šajā posmā vienkārši uzsveru, ka kvalificēšana par "pārmērīgu" veido būtisku atšķirību.

87. Visbeidzot attiecībā uz jēdziena "visaptverošs veselības apdrošināšanas segums" tvērumu uzsveru, ka Direktīvā 2004/38 tas nav definēts.

88. Saskaņā ar ikdienas valodu jēdziens "apdrošināšana" norāda uz "līgumu, ar kuru apdrošinātājs garantē apdrošinājuma ņēmējam pret prēmijas vai iemaksas samaksu izmaksāt nolīgtu summu konkrēta riska iestāšanās gadījumā"[47]. Šajā lietā veselības apdrošināšanas mērķis ir segt riskus veselības aprūpes jomā. Termins "visaptverošs" attiecas uz to risku apjomu, kuriem ir jābūt segtiem uzņēmējā dalībvalstī.

40 Skat. šī sprieduma 60. un nākamos punktus. Tas attiecas uz Savienības pilsoni, kas bija ekonomiski neaktīvs brīdī, kad viņš iesniedza pieteikumu par iztikas līdzekļu pabalstiem sev un saviem bērniem uzņēmējā dalībvalstī, kurā viņš iepriekš bija strādājis. Zaudējis darba ņēmēja kvalifikāciju, bet meklējot jaunu darbu šajā dalībvalstī, viņš ietilpa Direktīvas 2004/38 14. panta 4. punkta b) apakšpunkta piemērošanas jomā. Turklāt viņam bija uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 492/2011 (2011. gada 5. aprīlis) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā (OV 2011, L 141, 1. lpp.) 10. pantu, jo viņa bērni apmeklēja skolu šajā valstī, un līdz ar to – pamatojoties uz tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi sociālās palīdzības jomā ar šīs valsts pilsoņiem.

41 Skat. spriedumu *Jobcenter Krefeld*, 65. punkts.

42 Skat. spriedumu *Jobcenter Krefeld*, 69. un 70. punkts.

43 Uzsveru, ka Direktīvas 2004/38 *14. panta 4. punkta b) apakšpunkts* attiecas uz personām, kuras uzņēmējā dalībvalstī uzturas ilgāk par pirmajiem trim mēnešiem pēc ierašanās, lai tajā meklētu darbu, un kurām nav tiesību uz šīs dalībvalsts sociālās palīdzības pabalstiem šīs direktīvas 24. panta 2. punktā paredzētās atkāpes piemērošanas dēļ, savukārt šīs direktīvas *14. panta 2. punkts* attiecas uz citām personām, kurām ir uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz šīs direktīvas 7. pantu, kuras joprojām atbilst šajā pēdējā minētajā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem un kurām tātad principā ir tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi līdzvērtīgi pilsoņiem saskaņā ar šīs direktīvas 24. panta 1. punktu.

44 Mans izcēlums.

45 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Dano*, 77. punkts.

46 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Dano*, 71. punkts.

47 No vārdnīcas *Le Robert* izrietošā definīcija.

89. Tomēr Direktīvā 2004/38 nav ietverts nekāds šo jēdzienu tvēruma precizējums. It īpaši tajā nav norādīts, vai veselības apdrošināšanai ir jābūt privātai vai publiskai. Valdības, kas iestājušās šajā lietā, un Komisija balstās uz pieņēmumu, ka apdrošināšana, par kuru ir runa, ir privāta apdrošināšana. Taču tas neizriet no tiesību normas formulējuma. Tāpat nav norādīts, vai apdrošināšana ir jāsniedz uzņēmējas dalībvalsts iestādei vai uzņēmumam vai arī tā var būt iegūta citā dalībvalstī, it īpaši Savienības pilsoņa izcelsmes dalībvalstī.

90. Spriedums *Baumbast* un *R*[48], kā arī Komisijas Norādījumi Direktīvas 2004/38 piemērošanai[49] šajā ziņā sniedz dažus skaidrojumus. No šī sprieduma izriet, ka attiecīgajam Savienības pilsonim, kurš lūdza uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī, kurā viņš bija īstenojis savu pārvietošanās brīvību, šajā gadījumā – Apvienotajā Karalistē, savā izcelsmes dalībvalstī – Vācijā – bija visaptverošs veselības apdrošināšanas segums, ko piešķīra šīs pēdējās minētās sociālā nodrošinājuma sistēma[50].

91. Tātad apdrošināšanas veids nešķiet noteicošais. Svarīgi ir tas, lai būtu veselības apdrošināšana[51].

92. Turklāt Direktīvas 2004/38 konteksts sniedz papildu skaidrojumu. Jānorāda, ka saskaņā ar šīs direktīvas 10. apsvērumu minētās direktīvas 7. pantā ietverto nosacījumu mērķis tostarp ir novērst, ka attiecīgie Savienības pilsoņi kļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai[52].

93. Tiesību normas izstrādes vēsture un Norādījumi Direktīvas 2004/38 piemērošanai arī izceļ to, cik svarīgi dalībvalstīm ir novērst, ka ekonomiski neaktīvs Savienības pilsonis kļūst par šādu slogu.

94. Proti, šie ekonomiska rakstura apsvērumi bija ietverti jau trijās 1990. gada direktīvās, kas bija spēkā pirms Direktīvas 2004/38[53], it īpaši Direktīvā 90/364, un kas sekoja 1985. gada *ad hoc* komitejas ziņojumam "Eiropa pilsoņiem", kurš tiek saukts par "*Adonnino* ziņojumu"[54]. Tajā tika ierosināts papildus nosacījumam par pietiekamu līdzekļu esību paredzēt nosacījumu par "atbilstošu slimības risku segumu", lai atvieglotu Direktīvas 90/364 projekta pieņemšanu, kas paredzēja uzturēšanās tiesības ekonomiski neaktīviem Savienības pilsoņiem[55].

48 Spriedums, 2002. gada 17. septembris (C-413/99, turpmāk tekstā – "spriedums *Baumbast*", EU:C:2002:493), kas attiecas uz Direktīvu 90/364, kura bija spēkā pirms Direktīvas 2004/38 un kurā bija ietverts līdzīgs veselības apdrošināšanas pienākums.

49 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par norādījumiem, kā labāk transponēt un piemērot Direktīvu 2004/38 (COM(2009) 313, galīgā redakcija; turpmāk tekstā – "Norādījumi Direktīvas 2004/38 piemērošanai").

50 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Baumbast*, 89. punkts, kā arī ģenerāladvokāta L. A. Hēlhuda [*L. A. Geelhoed*] secinājumus lietā *Baumbast* (C-413/99, EU:C:2001:385, 116. punkts). Šo apsvērumu turklāt apstiprina iepriekšējā zemsvītras piezīmē minētie norādījumi, saskaņā ar kuriem veselības apdrošināšana var izrietēt no dalības Savienības pilsoņa izcelsmes dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā. Komisija sniedz piemēru saistībā ar pensiju saņēmējiem, kuriem ir tiesības uz veselības aprūpi atbilstoši tās dalībvalsts tiesību aktiem, kura maksā viņiem pensiju. Šī iestāde min arī gadījumu, kad atbilstoši izcelsmes dalībvalsts tiesību aktiem tiek segti veselības aprūpes pabalsti studentam, kas dodas uz citu dalībvalsti studiju nolūkā, tomēr nepārceļot uz to savu dzīvesvietu Regulas Nr. 1408/71, kas ir kļuvusi par Regulu Nr. 883/2004, izpratnē.

51 Slimības apdrošināšanas esības pienākums ir ietverts divās citās Direktīvas 2004/38 tiesību normās – 12. panta 2. punktā un 13. panta 2. punkta otrajā daļā. Pienākums ir formulēts nedaudz striktāk tādā ziņā, ka ar to ieinteresētajām personām uzņēmējā dalībvalstī ir jābūt "pilnībā apdrošinātām" ["entièrement couverts"] ar veselības apdrošināšanu, bet – tāpat kā šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) un c) apakšpunkta gadījumā – attiecībā uz apdrošināšanas veidu formulējums ir neitrāls.

52 Šis apsvērums atspoguļo Direktīvas 90/364 ceturto apsvērumu. Skat. arī spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *Ziolkowski* un *Szeja* (C-424/10 un C-425/10, EU:C:2011:866, 40. punkts).

53 Skat. šo secinājumu 11. punktu.

54 *Adonnino* ziņojums, kas adresēts Briseles Eiropadomei 1985. gada 29. un 30. martā (*Eiropas Kopienu Biļetens*, pielikums Nr. 7/85, 9. un 10. lpp.). Šajā ziņojumā pēc valstu un valdību vadītāju lūguma tika izstrādāta virkne priekšlikumu, lai paplašinātu Savienības pilsoņu tiesības, tostarp uzturēšanās tiesības. Šajā nozīmē skat. arī ģenerāladvokāta A. M. La Pergolas [*A. M. La Pergola*] secinājumus lietā *Kaba* (C-356/98, EU:C:1999:470, 123. zemsvītras piezīme), kuros ir atsauce uz minēto ziņojumu.

55 Skat. Priekšlikumu Padomes direktīvai par tiesībām uz dzīvesvietu (COM(89) 275, galīgā redakcija; OV 1989, C 191, 5. lpp.). Jānorāda, ka pirmais priekšlikums par vispārējām uzturēšanās tiesībām tika iesniegts 70. gadu beigās. Tajā nebija minēts nosacījums par veselības apdrošināšanas esību. Skat. Priekšlikumu Padomes direktīvai par dalībvalstu pilsoņu uzturēšanās tiesībām citas dalībvalsts teritorijā, ko Komisija iesniedza Padomei 1979. gada 31. jūlijā (OV 1979, C 207, 14. lpp.).

95. Norādījumos Direktīvas 2004/38 piemērošanai ir minēts, ka "privāta vai valsts veselības apdrošināšana, kas iegūta uzņēmējā dalībvalstī vai citviet, principā ir pieņemama, kamēr tā nodrošina visaptverošu segumu un *nerada slogu uzņēmējas dalībvalsts finansēm*[56]".

96. Turklāt ir jānorāda, ka savā Regulas Nr. 883/2004 pārskatīšanas projektā, kura mērķis ir ņemt vērā Tiesas judikatūru, Komisija paredzēja, ka Savienības pilsonis iegūst piekļuvi uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai, ja viņš tajā pastāvīgi dzīvo, proporcionāli veicot iemaksas veselības apdrošināšanas sistēmā[57].

97. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka visaptverošs veselības apdrošināšanas segums var būt privāts vai publisks un tas var izrietēt no iekļaušanas dalībvalsts, it īpaši Savienības pilsoņa izcelsmes dalībvalsts, kā tas ir lietā, kurā ir pieņemts spriedums *Baumbast*, bet arī uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā[58]. Tā kā Direktīvā 2004/38 nav sniegti precizējumi par jēdzienu "visaptverošs veselības apdrošināšanas segums", uzskatu, ka nosacījums par visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma esību ir jāsaprot kā pienākums nodrošināt pilnīgu apdrošināšanas segumu veselības aprūpes jomā neatkarīgi no tās avota un iespējamā dalības veida. Norāde par "visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu" kā Savienības pilsoņa likumīgas uzturēšanās nosacījumu saskaņā ar Direktīvu 2004/38, manuprāt, pati par sevi nevar būt šķērslis ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa tiesībām tikt iekļautam uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā. Ir nepieciešams vēl tas, lai šāda iekļaušana radītu "pārmērīgu slogu" uzņēmējas dalībvalsts finanšu līdzsvaram.

98. Tomēr, kā to pierādīšu turpmāk, šīs sekas nav automātiskas.

3. Par jēdzienu "pārmērīgs slogs"

99. Spriedumā *Baumbast* Tiesa uzsvēra, ka brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības ar LESD ir attiecinātas uz *visiem* Savienības pilsoņiem neatkarīgi no tā, vai viņi veic saimniecisko darbību, tomēr atgādinot, ka šīs tiesības ir pakļautas Līgumos un to īstenošanai pieņemtajās tiesību normās paredzētajiem ierobežojumiem un nosacījumiem[59]. Tiesa ir paskaidrojusi, ka šo ierobežojumu pamatā ir ideja, ka Savienības pilsoņu uzturēšanās tiesību īstenošana var tikt pakārtota dalībvalstu "leģitīmām interesēm", kuru vidū ir arī intereses, lai šo tiesību izmantotāji nekļūtu par "pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts publiskajām finansēm"[60].

100. Tiesa ir piebildusi, ka šie ierobežojumi un nosacījumi ir jāpiemēro, ievērojot Savienības tiesībās noteiktās robežas un saskaņā ar samērīguma principu[61].

56 Mans izcēlums (skat. minēto norādījumu 2.3.2. punktu). Piebildīšu, ka pēdējie minētie nav juridiski saistoši, bet var būt interpretācijas avots.

57 Skat. 2016. gada 13. decembra Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu Nr. 883/2004 un Regulu (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 (COM(2016) 815 *final*), it īpaši šī priekšlikuma 1. panta 3. punktu.

58 Jāatzīmē, ka tiesas sēdē šajā lietā, atbildot uz Tiesas jautājumu par brīvprātīgas dalības uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā iespējamību, Komisija norādīja, ka tad, ja uzņēmēja dalībvalsts paredz iespēju piekļūt savai publiskajai veselības aprūpes sistēmai, veicot iemaksas, kas ir vairāk nekā simboliskas, ir jāizmanto šī pieeja, lai neaktīvam Savienības pilsonim, kas izmantojis savas brīvas pārvietošanās tiesības, nebūtu pienākuma noslēgt privātu apdrošināšanu.

59 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Baumbast*, 81.–85. punkts. Skat. arī šo secinājumu 38. zemsvītras piezīmi.

60 Skat. spriedumu *Baumbast*, 90. punkts.

61 Skat. spriedumu *Baumbast*, 91. punkts.

101. Šajā ziņā ir jānorāda, ka Direktīvas 2004/38 14. panta 3. punktā ir paredzēts – tas, ka Savienības pilsonis izmanto sociālās palīdzības sistēmu, automātiski neizraisa izraidīšanas pasākumu. Šī tiesību norma atspoguļo Tiesas vērtējumu spriedumā *Grzelczyk*[62], saskaņā ar kuru tas vien, ka students lūdz piešķirt minimālos ienākumus uzņēmējā dalībvalstī, automātiski nevar izraisīt viņa uzturēšanās tiesību zaudēšanu un atteikumu piešķirt viņam lūgto sociālo pabalstu[63]. No tā secinu, ka šāda sociālā pabalsta piešķiršana ne vienmēr ir pārmērīgs slogs.

102. Kad slogs kļūst par pārmērīgu?

103. Jēdziens "pārmērīgs slogs" ir ticis piemērots tostarp spriedumos *García-Nieto*, *Alimanovic* un *Dano* un ir precizēts spriedumā *Jobcenter Krefeld* (skat. turpmāk a) iedaļu). Tas izvērtēts arī lietās, kurās Savienības pilsoņa situācijas aspekts bija integrācijas saikne ar uzņēmēju dalībvalsti (skat. turpmāk b) iedaļu). Lai gan lietas, kas ir pamatā a) iedaļā minētajiem spriedumiem, nav bijušas atbilstošas attiecīgo pilsoņu situācijas individuālam izvērtējumam, tādā lietā kā pamatlieta šāds izvērtējums ir nepieciešams (skat. turpmāk c) iedaļu).

a) Par jēdzienu "pārmērīgs slogs" spriedumu "García-Nieto", "Alimanovic" un "Dano" izpratnē, kā tas ir precizēts spriedumā "Jobcenter Krefeld"

104. Spriedumā *Jobcenter Krefeld* Tiesa ir vēlējusies paskaidrot, ka tāda persona kā prasītājs lietā, kurā ir pieņemts šis spriedums, nav uzskatāma par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai, nošķirot viņa situāciju no *García-Nieto*, *Alimanovic* un *Dano* – tas ir, Savienības pilsoņu, uz kuriem respektīvi attiecas ar šiem pašiem vārdiem apzīmētie spriedumi, – situācijas.

105. Atšķirībā no *García-Nieto* attiecīgais Savienības pilsonis lietā, kurā taisīts spriedums *Jobcenter Krefeld*, kas ir ģimenes tēvs un bijušais darba ņēmējs uzņēmējā dalībvalstī, nelūdza sociālo pabalstu par saviem pirmajiem trim uzturēšanās mēnešiem šīs valsts teritorijā.

106. Atšķirībā no *Alimanovic* šis Savienības pilsonis arī nepretendēja uz šādu pabalstu, pamatojoties uz uzturēšanās tiesībām attiecībā uz laikposmu, kas ir ilgāks par šiem pirmajiem trim mēnešiem, balstoties tikai uz viņa darba meklējumiem uzņēmējā dalībvalstī, jo viņam bija autonomas uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz Regulas Nr. 492/2011 10. pantu.

107. Visbeidzot atšķirībā no *Dano* minētais Savienības pilsonis nebija ieceļojis uzņēmējas dalībvalsts teritorijā bez darba un pietiekamiem līdzekļiem vienīgi ar nolūku saņemt tajā sociālās palīdzības pabalstus, ko pēdējā minētā piešķir saviem pilsoņiem.

108. Līdz ar to, lai gan attiecīgais Savienības pilsonis bija lūdzis piešķirt iztikas līdzekļu pabalstus, viņš nevarēja tikt uzskatīts par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai[64].

109. Šiem apsvērumiem ir nozīme attiecībā uz tādu Savienības pilsoni kā A, jo arī viņa situācija skaidri atšķiras no *García-Nieto*, *Alimanovic* un *Dano* situācijas.

110. Proti, viņa pieteikums attiecas nevis uz pirmajiem trim mēnešiem pēc ieceļošanas uzņēmējā dalībvalstī, bet gan uz laikposmu pēc šiem trim mēnešiem. Viņa uzturēšanās tiesības nav balstītas tikai uz darba meklējumiem uzņēmējā dalībvalstī atbilstoši Direktīvas 2004/38 14. panta 4. punkta b) apakšpunktam, jo nav strīda par to, ka viņš likumīgi uzturas uzņēmējā dalībvalstī, pamatojoties uz

62 Spriedums, 2001. gada 20. septembris (C-184/99, turpmāk tekstā – "spriedums *Grzelczyk*", EU:C:2001:458).

63 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Grzelczyk*, 44. un 45. punkts.

64 Tomēr atgādinu, kā to esmu izklāstījis šo secinājumu 40. zemsvītras piezīmē, ka šīs personas uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī izrietēja no Regulas Nr. 492/2011, jo viņš tajā iepriekš bija strādājis un viņa bērni tajā apmeklēja skolu.

šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Visbeidzot A atšķirībā no *Dano* nav ieceļojis uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, lai saņemtu šīs dalībvalsts sociālās palīdzības pabalstus vai bezmaksas veselības aprūpi. *Dano* nekad nebija strādājusi un necentās iegūt darbu uzņēmējā dalībvalstī, savukārt A jau bija strādājis Itālijā un meklēja darbu Latvijā [65].

111. Manuprāt, šādi konstatējumi ļauj izslēgt risku, ka tāds Savienības pilsonis kā A rada pārmērīgu slogu trīs iepriekš Tiesas analizēto gadījumu izpratnē.

112. Turklāt, nekādi nebūdams "sociālais tūrists", kas ir izteikums, ko izmanto, lai raksturotu *Dano* rīcību, A ir nodibinājis īpašas saiknes ar uzņēmēju dalībvalsti, kuras saskaņā ar Tiesas judikatūru rada sekas attiecībā uz jēdzienu "pārmērīgs slogs". Tās aplūkošu nākamajā iedaļā.

b) Par jēdzienu "pārmērīgs slogs", aplūkojot to integrācijas saiknes ar uzņēmēju dalībvalsti gaismā

113. Tiesai jau ir bijis jāizvērtē ietekme, kādu ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa integrācijas saikne ar uzņēmēju dalībvalsti var radīt attiecībā uz šī pilsoņa tiesībām saņemt sociālās palīdzības pabalstus līdzvērtīgi šīs valsts pilsoņiem. Tiesas judikatūra ir attīstījusies it īpaši lietās attiecībā uz ekonomiski neaktīviem studentiem, kuri turpina mācības uzņēmējā dalībvalstī [66].

114. Tā, spriedumā *Bidar* [67] Tiesa pārbaudīja, vai tāda finanšu atbalsta piešķiršana studentiem kā stipendija uzturēšanās izdevumu segšanai, kuras mērķis ir palīdzēt viņiem segt ikdienas dzīves izmaksas, var radīt pārmērīgu slogu, kas var ietekmēt kopējo atbalsta līmeni, kuru var piešķirt šī valsts.

115. Šajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka, lai novērstu šādas sekas, ir leģitīmi, ka dalībvalsts piešķir šādu atbalstu tikai studentiem, kuri ir pierādījuši noteiktu integrācijas pakāpi šīs valsts sabiedrībā [68]. Tā uzskatīja par nozīmīgu faktu, ka Savienības pilsonis ir izveidojis patiesu saikni ar šīs valsts sabiedrību, likumīgi uzturoties šajā valstī un pavadot tajā būtisku vidusskolas mācību laika daļu. Tiesa nosprieda, ka valsts tiesiskais regulējums, ar ko šādam pilsonim ir liegts turpināt universitātes studijas uzņēmējā dalībvalstī ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kas finanšu atbalsta jomā ir piemērojami tās pilsoņiem, neņemot vērā šī pilsoņa patiesās integrācijas šīs valsts sabiedrībā pakāpi, nav pamatots ar leģitīmo mērķi, ko ir paredzēts nodrošināt ar šo tiesisko regulējumu [69].

116. Spriedumā *Förster* [70], kas ir pieņemts pēc sprieduma *Bidar*, Tiesa, pamatojoties uz Direktīvas 2004/38 normām, tomēr nosprieda, ka dalībvalsts var uzskatīt par likumīgu šāda studiju atbalsta nepiešķiršanu studentiem no citām dalībvalstīm, kuri uzturas tās teritorijā studiju nolūkā, kamēr viņi nav uzturējušies tās teritorijā piecu gadu laikā. Tomēr uzsveru, ka Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā šajā ziņā ir ietverta tieša tiesību norma.

65 Kā esmu norādījis šo secinājumu 22. punktā, 2018. gadā viņš atrada darbu Latvijā. Es norādītu, ka šis apstāklis nekādi negroza viņa interesi celt prasību un līdz ar to prejudiciālo jautājumu pieņemamību; šis jautājums turklāt nav ticis izvirzīts. Iesniedzējtiesa pati uzsver, pirmkārt, ka lēmums atteikt iekļaušanu [sociālā nodrošinājuma sistēmā] varētu būt prettiesisks, un tas dod tiesības celt prasību. Otrkārt, darba tiesisko attiecību izbeigšanās gadījumā prettiesiskuma konstatējums novērstu to, ka šī lēmuma pieņēmējs attiecībā uz viņu pieņem jaunu līdzīgu lēmumu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2013. gada 28. maijs, *Abdulrahim*/Padome un Komisija, C-239/12 P, EU:C:2013:331, 61., 63. un 64. punkts).

66 Skat. it īpaši spriedumus, 2002. gada 11. jūlijs, *D'Hoop* (C-224/98, EU:C:2002:432); 2005. gada 15. marts, *Bidar* (C-209/03, turpmāk tekstā – "spriedums *Bidar*", EU:C:2005:169); 2007. gada 23. oktobris, *Morgan* un *Bucher* (C-11/06 un C-12/06, EU:C:2007:626); 2008. gada 18. novembris, *Förster* (C-158/07, EU:C:2008:630); 2012. gada 25. oktobris, *Prete* (C-367/11, EU:C:2012:668); 2013. gada 18. jūlijs, *Prinz* un *Seeberger* (C-523/11 un C-585/11, EU:C:2013:524); 2013. gada 24. oktobris, *Thiele Meneses* (C-220/12, EU:C:2013:683); 2015. gada 26. februāris, *Martens* (C-359/13, EU:C:2015:118), kā arī 2018. gada 25. jūlijs, A (Atbalsts personai ar invaliditāti) (C-679/16, EU:C:2018:601).

67 Šī sprieduma 56. punkts.

68 Skat. spriedumu *Bidar*, 57. punkts.

69 Skat. spriedumu *Bidar*, 61. un 63. punkts.

70 Spriedums, 2008. gada 18. novembris (C-158/07, EU:C:2008:630).

117. Līdz ar to, tā kā nav tiešas tiesību normas, kas ļautu atkāpties no tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi pieteikuma par iekļaušanu uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā iesniegšanas gadījumā, uzskatu, ka šajā lietā ir nozīmīga Tiesas judikatūra attiecībā uz patiesu integrācijas saikni ar uzņēmējas dalībvalsts sabiedrību un jēdzienu "pārmērīgs slogs" [71].

118. Šī patiesā integrācijas saikne uzņēmējā dalībvalstī, kas ir jāpierāda, var balstīties uz tādu netiešu pierādījumu kopumu kā ģimenes konteksts un ģimenes iesakņošanās šajā dalībvalstī [72], sociālo vai ekonomisko saikņu [73] vai tādu personisko saikņu kā laulība ar šīs dalībvalsts pilsoni un pastāvīgā uzturēšanās pēdējās minētās teritorijā [74] esība vai arī ģimenes locekļu, no kuriem ir atkarīgs Savienības pilsonis, nodarbinātība šajā teritorijā [75].

119. Atgādinu, ka patiesa integrācijas saikne nav jānosaka vienoti, bet ir jākonstatē, ņemot vērā attiecīgā pabalsta pamatelementus, it īpaši tā raksturu un mērķi [76]. Attiecībā uz iekļaušanu sociālā nodrošinājuma sistēmā dalībvalstis, manuprāt, var uzskatīt, ka integrācijas saikne, ko it īpaši raksturo ieinteresētās personas pastāvīgā dzīvesvieta uzņēmējā dalībvalstī, ir pierādīta tikai pēc saprātīga uzturēšanās laikposma šajā dalībvalstī, ja vien tas nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai pārliecinātos, ka ieinteresētā persona ir pārcēlusi savu interešu centru uz šo dalībvalsti [77].

120. Runājot par tāda Savienības pilsoņa kā A gadījumu, atgādinu – nav apstrīdēts, ka viņš ir atstājis savu izcelsmes dalībvalsti – Itāliju –, lai uz nenoteiktu laiku apmestos pie savas sievas un viņu nepilngadīgajiem bērniem Latvijā, un ka saskaņā ar pašas iesniedzējtiesas formulējumu viņš ir pārcēlis savu "interešu centru" uz šo dalībvalsti, ar kuru viņš ir izveidojis "ciešas personiskas saites". Tādējādi, neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, rodas iespaids, ka viņam ir patiesa integrācijas saikne ar šīs dalībvalsts sabiedrību.

121. Ņemot to vērā, no šādas integrācijas saiknes esības izrietošās sekas vēl ir jāizvērtē, ņemot vērā faktu, ka sabiedrības veselības nozarei piemīt īpatnības, kas ir atzītas LESD un atspoguļotas Tiesas judikatūrā. Šī Tiesa pastāvīgi ir spriedusi, ka sabiedrības veselības aizsardzība ir viens no primārajiem vispārējo interešu apsvērumiem, kas saskaņā ar LESD 52. pantu var attaisnot ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību [78] un pakalpojumu sniegšanas brīvībai [79]. Tas pats ir piemērojams attiecībā uz Savienības pilsoņa pārvietošanās un uzturēšanās brīvību saskaņā ar Direktīvas 2004/38 27. pantu. Aplūkojot precīzāk, šai atkāpei ir divi mērķi, proti, saglabāt kvalitatīvus, līdzsvarotus un visiem pieejamus medicīniskos vai stacionāros pakalpojumus un novērst *sociālā nodrošinājuma sistēmas finanšu līdzsvara būtiska apdraudējuma risku* [80].

122. Šo apsvērumu gaismā uzskatu, ka tad, ja ekonomiski neaktīvs Savienības pilsonis, kuram ir patiesa integrācijas saikne uzņēmējā dalībvalstī un kuram ir pietiekami līdzekļi, sniedz finanšu ieguldījumu šīs dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā līdzvērtīgi tās pilsoņiem, vai nu veicot iemaksas, ja sistēma ir balstīta uz apdrošināšanas mehānismu, vai arī maksājot nodokli, ja runa ir par tādu valsts veselības

71 Uzsveru, ka 2018. gada 25. jūlija spriedumā A (Atbalsts personai ar invaliditāti) (C-679/16, EU:C:2018:601, 69.–71. punkts) Tiesa nosprieda, ka patiesas un pietiekamas saiknes ar attiecīgo dalībvalsti pastāvēšanas mērķis ir garantēt sociālā nodrošinājuma sistēmas finanšu līdzsvaru, ļaujot šai dalībvalstij pārliecināties, ka ekonomiskais slogs, kas saistīts ar šī pabalsta izmaksu, nebūs pārmērīgs.

72 Skat. spriedumu, 2011. gada 21. jūlijs, *Stewart* (C-503/09, EU:C:2011:500, 100. punkts).

73 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 24. oktobris, *Thiele Meneses* (C-220/12, EU:C:2013:683, 38. punkts).

74 Skat. spriedumu, 2012. gada 25. oktobris, *Prete* (C-367/11, EU:C:2012:668, 50. punkts).

75 Skat. spriedumu, 2015. gada 26. februāris, *Martens* (C-359/13, EU:C:2015:118, 41. punkts).

76 Skat. spriedumu, 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605, 63. punkts).

77 Šajā nozīmē pēc analoģijas skat. spriedumu, 2004. gada 23. marts, *Collins* (C-138/02, EU:C:2004:172, 70. un 73. punkts).

78 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 10. marts, *Hartlauer* (C-169/07, EU:C:2009:141, 46. punkts).

79 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1998. gada 28. aprīlis, *Kohll* (C-158/96, EU:C:1998:171, 45. punkts).

80 Skat. spriedumus, 2009. gada 10. marts, *Hartlauer* (C-169/07, EU:C:2009:141, 47. punkts), un 2006. gada 16. maijs, *Watts* (C-372/04, EU:C:2006:325, 103. un 104. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

sistēmu kā Latvijā 2016. gadā spēkā esošā [81], viņa iekļaušanai šajā sistēmā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kas ir piemērojami [uzņēmējas valsts] pilsoņiem, principā nevajadzētu radīt tās finanšu līdzsvara būtiska apdraudējuma risku vai pat radīt pārmērīgu slogu. Tomēr tas ir jāpārbauda katrai dalībvalstij.

123. Proti, nevar izslēgt, ka ekonomiski neaktīvam Savienības pilsonim, kurš ir tādā pašā situācijā kā uzņēmējas dalībvalsts pilsonis, nav jāmaksā nedz nodoklis, nedz sociālās apdrošināšanas iemaksas vai arī viņam ir tas ir jādara, bet tikai simboliski. Uzskatu, ka šādā gadījumā, ja konstatējams, ka Savienības pilsoņa iekļaušana [sistēmā] ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi ir piemērojami [uzņēmējas valsts] pilsoņiem, var radīt uzņēmējas dalībvalsts finanšu līdzsvara būtiska apdraudējuma risku, pēdējai minētajai nav vienlīdzīgas attieksmes pienākuma pret šo pilsoni. Tomēr šāda riska esība ir jāpārbauda, pamatojoties uz objektīviem, detalizētiem un uz skaitļiem balstītiem datiem [82].

124. Šādos apstākļos uzskatu, ka nekas neliedz uzņēmējai dalībvalstij ieviest papildu iemaksu sistēmu vai, ja tas netiek darīts, uz nodokli balstītas valsts veselības sistēmas gadījumā – paredzēt to, ka šī dalībvalstis prasa Savienības pilsonim saglabāt savu privāto visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu kā šī pilsoņa ieguldījumu saistībā ar viņa iekļaušanu sistēmā [83].

125. Tādējādi iepriekš izklāstītās analīzes gaismā uzskatu, ka ekonomiski neaktīvs Savienības pilsonis, kuram ir pietiekami līdzekļi un kuram ir patiesa integrācijas saikne uzņēmējā dalībvalstī, attiecīgajā gadījumā var tikt iekļauts šīs dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā, pat pirms viņš šajā dalībvalstī ir atradis darbu vai kļuvis par pašnodarbināto, vai ir ieguvis tajā pastāvīgās uzturēšanās tiesības saskaņā ar Direktīvas 2004/38 16. pantu [84].

126. No tā izriet, ka automātisks un jebkādos apstākļos izsakāms atteikums iekļaut tādu Savienības pilsoni kā A uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā un ļaut viņam saņemt publiskos veselības aprūpes pakalpojumus ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi ir piemērojami šīs dalībvalsts pilsoņiem, manuprāt, neatbilst Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktam, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 14. panta 2. punktu.

127. Šo apsvērumu neatspēko apstāklis, ka šādā Savienības pilsoņa situācijā ir jāveic individuāls izvērtējums, lai pārbaudītu, vai viņš patiešām ir integrēts uzņēmējā dalībvalstī.

81 Attiecībā uz dažādiem dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmu finansēšanas veidiem skat. Mantu, S., un Minderhoud, P., "Exploring the Links between Residence and Social Rights for Economically Inactive EU Citizens", *European Journal of Migration and Law*, 2019, 21. sēj., Nr. 3, 313.–337. lpp., it īpaši 2.3. punkts.

82 Šajā nozīmē un pēc analoģijas skat. spriedumu, 2010. gada 13. aprīlis, *Bressol* u.c. (C-73/08, EU:C:2010:181, 71. punkts).

83 Šādā gadījumā nekas neliedz dalībvalstīm savos tiesību aktos iekļaut normu, ar kuru apdrošināšanas sabiedrībām ir noteikts pienākums ietvert savos līgumos noteikumu, kas paredz, ka par labu Savienības pilsonim veiktie veselības pakalpojumu izdevumi tiek atlīdzināti tieši valstij, lai nepieļautu, ka Savienības pilsonis kļūst par pārmērīgu slogu. Turklāt dalībvalstīm, nosakot papildu iemaksu līmeni vai pienākumu saglabāt privātu visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu, saskaņā ar samērīguma principu tomēr ir jānodrošina, lai šis pilsonis varētu izpildīt šīs prasības un līdz ar to – lai prasītās summas nepadarītu šo izpildi par neiespējamu vai pārmērīgi grūtu.

84 No tā izriet – nevar tikt izslēgts, ka šāds Savienības pilsonis, kurš sākotnēji ir noslēdzis privātu visaptverošu veselības apdrošināšanu, lai izpildītu Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumus, var – neskarot šo secinājumu 124. punktā aprakstīto situāciju – izbeigt šo apdrošināšanu, jo viņam kļūst piemērojams no iekļaušanas uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā izrietošs segums.

c) Par nepieciešamību veikt Savienības pilsoņa situācijas individuālu izvērtējumu, lai noteiktu, vai viņš rada pārmērīgu slogu

128. Atgādinu, ka Savienības pilsoņa situācijas izvērtējums katrā atsevišķā gadījumā, lai noteiktu, vai viņš var pretendēt uz sociālu pabalstu līdzvērtīgi [uzņēmējas valsts] pilsoņiem, ir jāveic vairākās situācijās, lai netiktu apdraudētas viņa brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības. Tas tā ir tostarp tāda studenta kā *Grzelczyk* gadījumā, kurš lūdz minimālos iztikas līdzekļus un attiecībā uz kuru ir jāpārbauda, vai viņa vajadzība ir īslaicīga [85]. Tā tas ir arī tāda Savienības pilsoņa kā *Baumbast* gadījumā, kura situācijas izvērtēšanai ir jāpārbauda dažādi parametri, tostarp tas, vai viņš iepriekš ir bijis uzņēmējas dalībvalsts aprūpē.

129. Spriedumos *Alimanovic* un *García-Nieto* Tiesa, protams, ir nospriedusi, ka šo spriedumu un sprieduma *Dano* pamatā esošo lietu veids nav piemērots ieinteresēto personu situācijas individuālam izvērtējumam, lai novērtētu, vai tie rada pārmērīgu slogu [86]. Tiesa uzsvēra, ka atbalstu, kas piešķirts *tikai vienam* pieteicējam, diez vai var kvalificēt kā "pārmērīgu slogu" dalībvalstij Direktīvas 2004/38 14. panta 1. punkta izpratnē un ka noteikti ir jāņem vērā visi tai iesniegtie individuālie pieteikumi [87].

130. No šiem apsvērumiem netieši izriet, ka, aplūkojot tās kopumā, šī veida lietu pamatā esošās situācijas ir jāuzskata par tādām, kas rada pārmērīgu slogu, un ka attiecīgajām dalībvalstīm nav pienākuma piešķirt lūgtos sociālos pabalstus.

131. Tādējādi tas, ka katras no šīm personām situācija, aplūkojot individuāli, nerada pārmērīgu slogu, nav izšķirošs. Ja to situācija atbilst vienam no likumdevēja it īpaši Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā tieši paredzētajiem gadījumiem, kā tas ir spriedumu *García-Nieto* un *Alimanovic* pamatā esošajās lietās, vai ir saistīta ar personu, kura, tāpat kā *Dano*, ir īstenojusi savu pārvietošanās brīvību tikai ar mērķi saņemt uzņēmējas dalībvalsts sociālos pabalstus, šādi pieteikumi ir jāuzskata par tādiem, kas var radīt pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts finanšu līdzsvaram, un pēdējai minētajai tie nav jāapmierina.

132. Savukārt, runājot par tādas personas kā A situāciju, uz kuru neattiecas šie gadījumi, manuprāt, ir jāpiemēro pretēja pieeja. Ir jāveic ieinteresētās personas individuālās situācijas izvērtējums, lai pārliecinātos, ka tā patiešām ir integrēta uzņēmējā dalībvalstī, it īpaši, ka tā tajā "pastāvīgi dzīvo" Regulas Nr. 883/2004 izpratnē, un tādējādi – ka tā var tikt iekļauta tās sociālā nodrošinājuma sistēmā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tās pilsoņiem piemērojamie, ar nosacījumu, ka uz to neattiecas šo secinājumu 123. un 124. punktā minētā situācija. Nozīmīgie apstākļi ietver tostarp tos, kas ir uzskaitīti Regulas (EK) Nr. 987/2009 [88] 11. pantā, piemēram, tās ģimenes stāvokli, tās mājokļa pastāvīgo raksturu, dalībvalsti, kurā personu uzskata par dzīvojošu nodokļu piemērošanai, vai arī iemeslus, kas ir likuši šai personai pārcelties.

133. Iepriekš izklāstītā analīze attiecībā uz jēdzienu "pārmērīgs slogs" ir tādā pašā veidā piemērojama saistībā ar Regulas Nr. 883/2004 interpretāciju.

85 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Grzelczyk*, 44. punkts.

86 Šajā nozīmē skat. spriedumus *García-Nieto*, 46. punkts, un *Alimanovic*, 62. punkts.

87 Skat. spriedumu *García-Nieto*, 50. punkts. Tādējādi Tiesa norādīja, ka Direktīvā 2004/38, ar ko ir ieviesta pakāpeniska darba ņēmēja statusa saglabāšana, kuras nolūks ir nodrošināt uzturēšanās tiesības un piekļuvi sociālajiem pabalstiem, tiek ņemti vērā dažādi faktori, kas raksturo katra sociālā pabalsta pieprasītāja individuālo situāciju (skat. spriedumus *García-Nieto*, 47. punkts, un *Alimanovic*, 60. punkts).

88 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai Nr. 883/2004 (OV 2009, L 284, 1. lpp.). Skat. arī šo secinājumu 118. punktu.

4. Par sekām, kas izriet no jēdziena "pārmērīgs slogs" attiecībā uz Regulas Nr. 883/2004 interpretāciju

134. Kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma, Latvijas tiesas ir uzskatījušas, ka saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktu ir piemērojami dzīvesvietas dalībvalsts, šajā gadījumā – Latvijas, tiesību akti.

135. Šie tiesību akti var definēt to slimības pabalstu apmēru, kurus sedz dalībvalsts, un nosacījumus, kas jāizpilda, lai varētu saņemt šos pabalstus. Kā esmu norādījis šo secinājumu 53. punktā, dalībvalstu kompetencē ir pielāgot savu sociālā nodrošinājuma sistēmu un tādējādi noteikt piedāvāto pabalstu apjomu, kā arī tiesību uz šiem pabalstiem iegūšanas nosacījumus. No tā izriet, ka, ņemot vērā saskaņā ar Regulu Nr. 883/2004 piemērojamo valstu regulējumu kopumu, Savienības pilsoņa pārvietošanās viņam var būt vairāk vai mazāk labvēlīga [89].

136. Tomēr problēma šajā lietā ir saistīta nevis ar jautājumu, vai Savienības pilsonim, kurš ir izmantojis savu pārvietošanās brīvību, var tikt piešķirti mazāka apjoma pabalsti nekā tie, kurus viņš būtu varējis saņemt savā izcelsmes dalībvalstī, bet ar jautājumu, vai viņam var tikt atteikta jebkādu valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu saņemšana, izņemot ar grūtniecību un dzemdībām saistīto aprūpi un neatliekamo medicīnisko palīdzību.

137. Kā esmu atgādinājis šo secinājumu 52. punktā, ar Regulu Nr. 883/2004 un it īpaši tās 11. panta 3. punkta e) apakšpunktu sasniedzamais mērķis tostarp ir novērst to, ka personām, kuras ietilpst regulas piemērošanas jomā, tiek liegta aizsardzība sociālā nodrošinājuma jomā, pamatojoties uz to, ka tām nav piemērojami nekādi tiesību akti [90].

138. Tādā gadījumā kā A gadījums Savienības pilsonis vairs nav apdrošināts savā izcelsmes dalībvalstī, jo viņš ir izbeidzis profesionālo darbību šajā dalībvalstī un pārcēlis savu dzīvesvietu uz citu dalībvalsti [91]. Dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktu piemērojamības noteikšanas mērķis principā ir novērst to, ka viņš netiek iekļauts nevienā [sociālā nodrošinājuma sistēmā] [92].

139. Tādējādi Tiesa ir nospriedusi, ka situācijā, kuru regulē Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts un līdz ar to ieinteresētās personas dzīvesvietas dalībvalsts tiesību akti, šo tiesību aktu piemērošana nevar tikt apšaubīta ar apstākli, ka dažas dalībvalstis ieinteresētās personas iekļaušanu valsts sociālā nodrošinājuma sistēmā pakļautu nosacījumam, ka tā veic algotu darbu to teritorijā, un tādējādi, ja ieinteresētā persona neatbilst šim nosacījumam, ir iespējams, ka tā netiek iekļauta sociālā nodrošinājuma sistēmā un netiek aizsargāta [93].

140. Tiesa ir precizējusi, ka, lai gan nosacījumi, ar kādiem ir tiesības pievienoties sociālā nodrošinājuma sistēmai, tiek paredzēti katras dalībvalsts tiesību aktos, tomēr dalībvalstīm, paredzot šos nosacījumos, ir jāievēro Savienības tiesību normas. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesību pievienoties sociālā nodrošinājuma sistēmai nosacījumi nevar radīt tādas sekas, ka no attiecīgo tiesību aktu piemērošanas jomas tiek izslēgtas personas, kurām šie tiesību akti saskaņā ar Regulu Nr. 883/2004 ir piemērojami [94].

89 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 16. jūlijs, *von Chamier-Glisczinski* (C-208/07, EU:C:2009:455, 85. punkts). Ir pat iespējams, ka šīs pārvietošanās rezultātā noteiktas tiesības, it īpaši pensiju jomā, uz noteiktu laikposmu tiek pilnībā zaudētas. Ir jānorāda, ka šādā gadījumā Tiesa 2019. gada 19. septembra spriedumā *van den Berg* u.c. (C-95/18 un C-96/18, EU:C:2019:767, 65. punkts) tomēr uzsvēra, ka, lai izvairītos no šādas zaudēšanas, tiek īpaši norādīts uz Regulā Nr. 883/2004 dalībvalstīm paredzēto iespēju, savstarpēji vienojoties, paredzēt izņēmumus no principa par vienas dalībvalsts tiesību aktu piemērošanu.

90 Skat. spriedumu, 2019. gada 8. maijs, *Inspecteur van de Belastingdienst* (C-631/17, EU:C:2019:381, 38. un 39. punkts).

91 Skat. spriedumu, 2020. gada 5. marts, *Pensionsversicherungsanstalt* (Rehabilitācijas pabalsts) (C-135/19, EU:C:2020:177, 52. punkts).

92 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 8. maijs, *Inspecteur van de Belastingdienst* (C-631/17, EU:C:2019:381, 38., 39. un 42. punkts).

93 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 8. maijs, *Inspecteur van de Belastingdienst* (C-631/17, EU:C:2019:381, 42. un 43. punkts).

94 Skat. spriedumu, 2019. gada 8. maijs, *Inspecteur van de Belastingdienst* (C-631/17, EU:C:2019:381, 45. un 46. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

141. Šajā ziņā, lai noteiktu, vai tādā valsts tiesību aktā kā Ārstniecības likums paredzētie nosacījumi atbilst Regulai Nr. 883/2004, ir nozīmīgi, ievērojot saikni starp Regulas Nr. 883/2004 4. pantu un Direktīvas 2004/38 24. pantu, ņemt vērā šīs direktīvas 24. panta interpretāciju un it īpaši secinājumu, kādu esmu izdarījis šo secinājumu 125. un 126. punktā.

142. No tā izriet, ka tāds nosacījums par nepieciešamību būt nodarbinātam vai pašnodarbinātam uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, kāds ir paredzēts Ārstniecības likumā un kas ir piemērojams *tikai* citu dalībvalstu pilsoņiem jebkādos apstākļos, kamēr viņi nav ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī, arī neatbilst Regulas Nr. 883/2004 4. pantā paredzētajām tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi.

143. Turklāt ir jākonstatē, ka šī atšķirīgā attieksme neatbilst Regulas Nr. 883/2004 mērķim atvieglot visu Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos. Proti, pretēji iepriekš spēkā esošajai Regulai Nr. 1408/71, kas bija piemērojama tikai darba ņēmējiem un pašnodarbinātām personām, kā arī viņu ģimenes locekļiem, Regula Nr. 883/2004 no attiecīgā brīža ir piemērojama visiem Savienības pilsoņiem, tostarp ekonomiski neaktīvām personām, kas tātad nav nodarbinātas [95].

144. No iepriekš izklāstītās analīzes izriet, ka ar uzņēmējas dalībvalsts tiesību aktiem nedrīkst automātiski un jebkādos apstākļos liegt Savienības pilsonim, kurš ir pārcēlis savu interešu centru uz šīs dalībvalsts teritoriju un kuram ir patiesa integrācijas saikne ar šo dalībvalsti, jebkādas tiesības uz iekļaušanu [sociālā nodrošinājuma sistēmā] tikai tādēļ, ka viņš tās teritorijā nav nodarbināts vai pašnodarbināts.

145. It īpaši attiecībā uz tādu Savienības pilsoni kā A, kurš pārceļas uz citu dalībvalsti ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, uzskats, ka viņš zaudē visas savas tiesības uz sociālo nodrošinājumu veselības jomā, kamēr viņš šajā dalībvalstī nav nodzīvojis piecus gadus vai tajā nav atradis darbu vai kļuvis pašnodarbināts, manuprāt, neatbilst nedz Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesībām, kuras ir garantētas LESD 21. pantā un konkretizētas Direktīvā 2004/38 un Regulā Nr. 883/2004, nedz arī pašam jēdzienam "Savienības pilsonība".

5. Par Savienības pilsoņa brīvas pārvietošanās mērķi

146. Tiesības brīvi pārvietoties izpaužas kā Savienības pilsoņa iespēja uz laiku doties uz citu dalībvalsti, kas nav viņa izcelsmes dalībvalsts, darba, studiju vai brīvā laika pavadīšanas nolūkā. Tomēr šīs tiesības ietver arī tiesības pārcelties uz citu dalībvalsti uz ilgāku laiku un veidot tajā savu dzīvi. Šī pēdējā minētā pārvietošanās brīvībai raksturīgā izvēle nozīmē iespēju pilnībā integrēties uzņēmējas dalībvalsts sabiedrībā un baudīt tajā tādu pašu attieksmi, kāda tiek izrādīta pret šīs dalībvalsts pilsoņiem.

147. Ja tāds Savienības pilsonis kā A uzņēmējas dalībvalsts iestādēm tām apmierinošā veidā pierāda, ka viņš ir pārvietojis savu interešu centru uz šo dalībvalsti un ka tādējādi viņam ir patiesa integrācijas saikne ar šīs valsts teritoriju, – tad, ja viņš nevarētu tikt iekļauts uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kas ir piemērojami tās pilsoņiem, tiktu apdraudēta viņa pārvietošanās brīvība [96], kā to uzsver arī iesniedzējtiesa.

148. Atgādinu, ka tiesības uz sociālo nodrošinājumu ir pamatprincips, kas ir ietverts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 34. pantā, tāpat kā tās 35. pantā ietvertās tiesības uz veselības aizsardzību.

95 Šajā nozīmē skat. Regulas Nr. 883/2004 42. apsvērumu.

96 Neskarot šo secinājumu 123. un 124. punktā minēto situāciju.

149. Ar Savienības pilsoņa neiespējamību šādi tikt iekļautam [sociālā nodrošinājuma sistēmā], lai gan viņa izcelsmes dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēma uz viņu vairs neattiecas tieši tā iemesla dēļ, ka viņš ir izdarījis dzīves izvēli atstāt šo dalībvalsti, uz ilgāku laiku pārceļodams uz citu dalībvalsti, var liegt ieinteresētajai personai pamatnodrošinātību.

150. Augstākā tiesa (Senāts) savā lēmumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu uzsver – "tas, ka persona tiek izslēgta no sociālā nodrošinājuma sistēmas visās konkrētajā gadījumā iesaistītajās Eiropas Savienības dalībvalstīs [tikai tāpēc vien, ka tā ir izmantojusi savas tiesības uz brīvu pārvietošanos], nebūtu pieļaujams". Piekrītu šim viedoklim un uzskatu, ka šī izslēgšana apdraudētu Savienības pilsoņa statusa, kas ir kļuvis par dalībvalstu pilsoņu pamatstatusu, būtību [97].

151. Tāpat kā iesniedzējtiesa es uzskatu, ka šāda izslēgšana no sociālā nodrošinājuma sistēmas neatbilst Savienības mērķim nodrošināt personu brīvu pārvietošanos Savienības teritorijā un stiprināt Eiropas integrāciju [98] ar paaugstinātu solidaritāti starp dalībvalstīm [99].

152. Apstāklis, ka ekonomiski neaktīvs Savienības pilsonis, pat ja viņš ir sniedzis finanšu ieguldījumu uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā, gūtu labumu no sistēmas, ko šī dalībvalsts ir izveidojusi galvenokārt saviem pilsoņiem un kas ir balstīta uz pēdējiem minētajiem paredzētu solidaritātes mehānismu, nevar atspēkot šo analīzi.

153. Uzsveru, ka Savienības tiesības ir balstītas uz solidaritātes vērtībām, kuras kopš Savienības pilsonības izveides tikušas vēl pastiprinātas un kuras it īpaši ir piemērojamas tādā gadījumā kā pamatlietā aplūkojamais.

154. Tādējādi es uzskatu – tas, ka tādai personai kā A tiek sistemātiski liegta iespēja tikt iekļautai uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā, pamatojoties uz to, ka sava pieteikuma par iekļaušanu šajā sistēmā iesniegšanas brīdī viņš nav nodarbināts, nav pamatots nedz ar Direktīvas 2004/38, nedz arī ar Regulas Nr. 883/2004 formulējumu un neatbilst nedz šajos divos sekundāro tiesību aktos garantētās brīvas pārvietošanās mērķim, nedz arī Līgumu autoru it īpaši LESD 21. pantā ietvertajam mērķim.

155. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai nospriest, ka LESD 21. pants, Regulas Nr. 883/2004 4. pants un Direktīvas 2004/38 24. pants, lasot tos kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 14. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru attiecībā uz ekonomiski neaktīvu Savienības pilsoni, kas atbilst šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem un kas, pārceļot visu savu interešu centru uzņēmējā dalībvalstī, pierāda patiesu integrācijas saikni ar šo dalībvalsti, šai valstij ir ļauts automātiski un jebkādos apstākļos atteikt viņa iekļaušanu šīs dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā un atteikt viņam iespēju izmantot valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi ir piemērojami šīs valsts pilsoņiem, pamatojoties uz to, ka viņš šajā dalībvalstī nav nodarbināts vai pašnodarbināts.

97 Skat. spriedumu *Grzelczyk*, 31. punkts.

98 Skat. spriedumu, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c. (C-621/18, EU:C:2018:999, 61. punkts), kurā Tiesa ir uzsvērusi Līgumu mērķi veidot "vēl ciešāku Eiropas tautu savienību".

99 Skat. LES sesto apsvērumu.

V. Secinājumi

156. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz Augstākās tiesas (Senāta) (Latvija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Uz tādiem publiskas veselības aprūpes pakalpojumiem kā pamatlietā aplūkojamie, kas saņēmējiem tiek piešķirti neatkarīgi no jebkāda individuāla un uz rīcības brīvību balstīta personīgo vajadzību izvērtējuma, pamatojoties uz tiesību aktos definētu situāciju, attiecas nevis jēdziens "sociāla un medicīniska palīdzība" Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, kurā grozījumi ir izdarīti ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 1372/2013 (2013. gada 19. decembris), 3. panta 5. punkta a) apakšpunkta izpratnē, bet gan jēdziens "slimības pabalsti" šīs regulas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

2) Regulas Nr. 883/2004, kurā grozījumi ir izdarīti ar Regulu Nr. 1372/2013, 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts vienīgi ļauj noteikt tādiem slimības pabalstiem kā pamatlietā aplūkojamie piemērojamos tiesību aktus, un tas neattiecas uz materiāltiesiskiem nosacījumiem attiecībā uz tiesību uz šādiem pabalstiem iegūšanu. Šī tiesību norma pati par sevi neļauj novērtēt, vai Savienības tiesībām atbilst tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru Savienības pilsonis, kurš izmanto savas brīvas pārvietošanās tiesības, atstājot savu izcelsmes dalībvalsti, lai pārceltos uz dzīvi citā dalībvalstī, ir izslēgts no tiesībām saņemt valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus, pamatojoties uz to, ka pēdējās minētās teritorijā viņš nav nodarbināts vai pašnodarbināts.

3) LESD 21. pants, Regulas Nr. 883/2004, kurā grozījumi ir izdarīti ar Regulu Nr. 1372/2013, 4. pants, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 24. pants, lasot tos kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 14. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru attiecībā uz ekonomiski neaktīvu Savienības pilsoni, kas atbilst šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem un kas, pārceļot visu savu interešu centru uzņēmējā dalībvalstī, pierāda reālu integrācijas saikni ar šo dalībvalsti, šai valstij ir ļauts automātiski un jebkādos apstākļos atteikt viņa iekļaušanu šīs dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā un atteikt viņam iespēju izmantot valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi ir piemērojami šīs valsts pilsoņiem, pamatojoties uz to, ka viņš šajā dalībvalstī nav nodarbināts vai pašnodarbināts.